

Praktische gids van het EASO: Uitsluiting

Praktische gidsen van het EASO

Januari 2017

***Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw vragen
over de Europese Unie.***

Gratis nummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Als u mobiel of in een telefooncel of hotel belt, hebt u misschien geen toegang tot gratis nummers of kunnen kosten in rekening worden gebracht.

Meer informatie over de Europese Unie vindt u op internet (<http://europa.eu>).

Print ISBN 978-92-9494-661-4 doi:10.2847/562546 BZ-06-16-228-NL-C
PDF ISBN 978-92-9494-635-5 doi:10.2847/98272 BZ-06-16-228-NL-N

© Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken 2017

Noch het EASO, noch enige persoon die namens het EASO optreedt, kan verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de informatie in dit document.

Praktische gids van het EASO: Uitsluiting

Praktische gidsen van het EASO

Januari 2017

Inleiding

Waarom deze praktische gids? Deze gids is bedoeld als een praktisch hulpmiddel dat behandelende ambtenaren in de hele Europese Unie en daarbuiten bij hun dagelijkse werkzaamheden kunnen gebruiken.

De gids helpt bij het opsporen en onderzoeken van zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen.

De gids, die is opgezet overeenkomstig de toepasselijke wettelijke vereisten, bevat aanbevelingen voor een praktische aanpak. Met het oog hierop zijn de normen van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS) vertaald in een leidraad voor de dagelijkse werkzaamheden van behandelende ambtenaren.

Wat is de reikwijdte van deze gids? Het zwaartepunt van deze gids ligt bij de toepassing van **artikel 12, lid 2, van de erkenningsrichtlijn, dat is gebaseerd op artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag (1951) en op artikel 17 van dezelfde richtlijn**, met andere woorden: de bepalingen van de richtlijn waarin de uitsluiting is geregeld voor aanvragers die geen internationale bescherming verdienen.

Uitsluiting op grond van artikel 12, lid 1, van de erkenningsrichtlijn, dat is gebaseerd op de artikelen 1D en 1E van het Vluchtelingenverdrag en van toepassing is op aanvragers die al bescherming genieten en bijgevolg geen bescherming in de vorm van een vluchtelingenstatus nodig hebben, valt buiten de reikwijdte van deze gids.

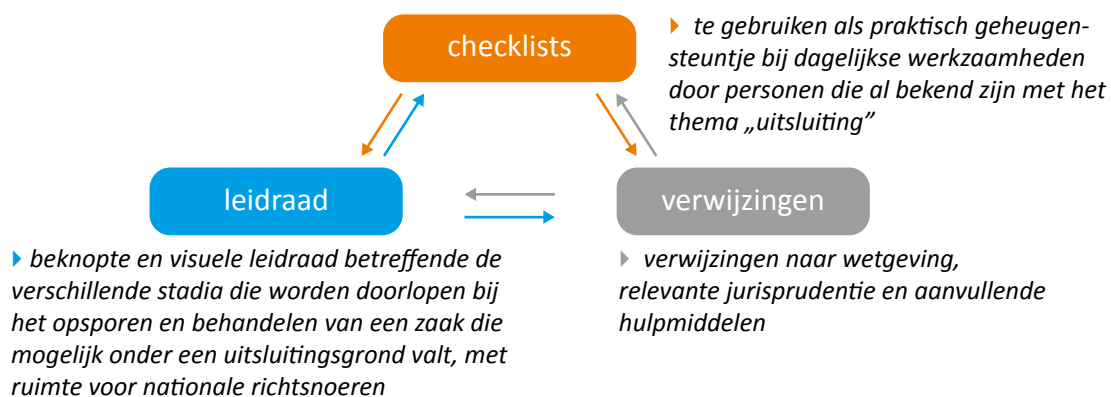
De meeste begrippen die in deze gids aan de orde komen, zijn afkomstig uit het nationaal en internationaal strafrecht en het internationaal humanitair recht. „Uitsluiting” is echter een begrip uit het asielrecht, dat qua inhoud en doelstellingen afwijkt van voornoemde rechtsgebieden. Vandaar dat in dit verband specifieke overwegingen van toepassing zijn.

Voor wie is deze praktische gids bedoeld? Deze gids is primair bedoeld voor ambtenaren van de nationale beslissingsautoriteiten, aangeduid als „**behandelende ambtenaren**”. De belangrijkste doelgroep zijn ondervragers en ambtenaren die het asielbesluit nemen. Maar de gids kan ook een nuttig hulpmiddel zijn voor eerstelijnsambtenaren, evenals voor alle andere personen die betrokken zijn bij de opsporing en/of behandeling van zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen.

De gids is afgestemd op de behoeften van behandelende ambtenaren voor wie het thema „uitsluiting” een nieuw thema is. Voor hen is deze gids op de eerste plaats een middel om meer bekend te worden met het thema. Ook speelt de gids in op de behoeften van ambtenaren met jarenlange ervaring in asielzaken, waaronder ambtenaren die gespecialiseerd zijn in zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen, voor wie de gids als een praktisch geheugensteuntje kan dienen.

Hoe moet deze gids worden gebruikt? De gids bestaat uit drie onderdelen die, afhankelijk van de behoeften van de gebruiker, zowel los van elkaar als in onderlinge samenhang kunnen worden gelezen. Ze voeren de lezer van de opsporing van een zaak die mogelijk onder een uitsluitingsgrond valt naar de schriftelijke beslissing in de zaak en een eventuele follow-up.

Gebruik van de verschillende onderdelen van de gids:

Deze gids biedt niet alleen een gestructureerde leidraad, maar kan ook als hulpmiddel voor zelfevaluatie en/of kwaliteitstoezicht worden gebruikt.

Hoe is deze praktische gids tot stand gekomen? Deze gids is ontwikkeld door deskundigen uit de EU+-landen, met steun van het EASO en waardevolle input van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR). Voorafgaand aan de voltooiing van de gids is deze ter raadpleging voorgelegd aan alle EU+-landen.

Hoe verhoudt deze praktische gids zich tot andere ondersteuningsinstrumenten van het EASO? Het EASO heeft de opdracht om de lidstaten te ondersteunen, onder meer met gemeenschappelijke opleiding, gemeenschappelijke kwaliteit en gemeenschappelijke informatie over landen van herkomst. Net als alle andere hulpmiddelen van het EASO is ook deze gids op de gemeenschappelijke normen van het CEAS gebaseerd. De gids is volgens hetzelfde kader als de andere hulpmiddelen opgebouwd en vormt een aanvulling op de andere, reeds beschikbare hulpmiddelen van het EASO. Een belangrijk aandachtspunt was dat de gids consistent moet zijn met die andere hulpmiddelen, en met name met de module „Uitsluiting” van het EASO-opleidingsprogramma, die er nauw mee samenhangt. Bij de ontwikkeling van deze gids is tevens gebruikgemaakt van een door het EASO uitgevoerde juridische analyse van „uitsluiting” op grond van de artikelen 12 en 17 van de erkenningsrichtlijn ([Judicial Analysis Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive \(2011/95/EU\)](#)).

Dit is een praktische gids zoals ontwikkeld in het kader van het EASO-kwaliteitsmatrixproces. De gids moet worden beschouwd in samenhang met de andere beschikbare praktische hulpmiddelen, in het bijzonder de „Praktische gids van het EASO: het persoonlijk gesprek” en de „Praktische gids van het EASO: Bewijsbeoordeling”.

Hoe verhoudt deze praktische gids zich tot de nationale wetgeving en praktijk? Dit hulpmiddel is gericht op „zachte convergentie”, wat betekent dat ondanks de gemeenschappelijke normen die erin terug te vinden zijn, ook ruimte wordt geboden voor nationale variaties in wetgeving, leidraden en praktijken.

Elke nationale autoriteit kan relevante wetgeving en leidraden opnemen in de daarvoor bestemde ruimten van de gids om hun behandelende ambtenaren op die manier een enkele leidraad met betrekking tot „uitsluiting” te verschaffen.

Inhoudsopgave

LEIDRAAD.....	7
1. Wat wordt verstaan onder uitsluiting?	8
2. Opsporing van zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen	10
3. Procedurele waarborgen bij verwijzing of vervolging.....	12
4. Horen met het oog op uitsluiting.....	13
4.1. Voorbereiding.....	13
4.2. Afnemen van het gehoor	16
5. Bewijsbeoordeling.....	19
6. Juridische analyse	21
6.1. Kwalificatie van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen	21
6.2. ersoonlijke aansprakelijkheid	29
7. Opstellen van de elementen van de beslissing inzake uitsluiting	36
8. Verwijzing voor nader onderzoek en/of vervolging	37
CHECKLISTS	39
VERWIJZINGEN.....	47

Praktische gids van het EASO:
Uitsluiting
LEIDRAAD

1. Wat wordt verstaan onder uitsluiting? [\[checklist\]](#)

Deze praktische gids heeft alleen betrekking op uitsluiting op grond van artikel 12, lid 2, van de erkenningsrichtlijn, dat is gebaseerd op artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag en op artikel 17 van dezelfde richtlijn.

Hieronder volgen enkele kernboodschappen ter introductie van het thema „uitsluiting”.

Toepassing van de uitsluitingsclausules is verplicht [\[checklist\]](#)

Wanneer er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager handelingen heeft verricht die onder een uitsluitingsclausule vallen, is toepassing van die clausule verplicht.

Personen die handelingen hebben verricht die vallen onder artikel 12, lid 2, van de erkenningsrichtlijn, dat is gebaseerd op artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag van 1951, of artikel 17, lid 1, van dezelfde richtlijn, moeten verplicht worden uitgesloten. De enige uitzondering op het dwingende karakter van de uitsluitingsclausules is artikel 17, lid 3, van de erkenningsrichtlijn (uitsluiting van subsidiaire bescherming wegens misdrijven die niet als ernstige misdrijven worden aangemerkt, indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan).

Het doel van uitsluiting is om de integriteit van het instituut „asiel” te beschermen [\[checklist\]](#)

De uitsluitingsclausules zijn van toepassing op personen die in aanmerking zouden komen voor internationale bescherming wegens een „gegronde vrees voor vervolging of een reëel risico op het lijden van ernstige schade” als ze niet onder de betreffende clausule zouden vallen. De uitsluitingsclausules zijn onmisbaar voor de bescherming van de integriteit van het instituut „asiel”.

Er zijn twee hoofdgronden voor uitsluiting van:

personen die geen internationale bescherming verdienen

1. Bepaalde handelingen zijn zo ernstig dat aanvragers die aansprakelijk kunnen worden gehouden voor dergelijke handelingen geen internationale bescherming verdienen.

personen die zich proberen te onttrekken aan vervolging

2. Internationale bescherming is niet bedoeld om personen die een misdrijf hebben gepleegd de mogelijkheid te bieden om zich langs deze weg aan strafvervolging te onttrekken.

Gezien de ernstige gevolgen die uitsluiting voor de betreffende persoon kan hebben, moeten de uitsluitingsclausules op restrictieve wijze en met grote omzichtigheid worden toegepast.

□ Gronden voor uitsluiting [checklist]

De uitsluitingsclausules zijn van toepassing wanneer er **ernstige redenen zijn om aan te nemen** dat de aanvrager persoonlijk aansprakelijk is voor handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen (of, in het geval van subsidiaire bescherming, dat hij of zij een gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat vormt). Uitsluiting is alleen gerechtvaardigd op de volgende gronden:

Gronden voor uitsluiting	
vluchtelingenstatus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ misdrijven tegen de vrede, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid ▪ ernstige niet-politieke misdrijven die door de aanvrager buiten het land van toevlucht zijn begaan voordat hij of zij als vluchteling is toegelaten ▪ handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties
subsidiaire bescherming	<ul style="list-style-type: none"> ▪ misdrijven tegen de vrede, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid ▪ ernstige misdrijven ▪ handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties ▪ gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat waar de aanvrager zich bevindt ▪ andere misdrijven (onder bepaalde omstandigheden)

De gronden voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus en subsidiaire bescherming zijn gebaseerd op artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag. Opgemerkt moet worden dat de uitsluitingsgronden voor deze twee vormen van internationale bescherming weliswaar vergelijkbaar, maar niet precies dezelfde zijn. Artikel 17, lid 1, van de erkenningsrichtlijn verwijderd enkele van de voorwaarden voor de kwalificatie van een handeling als een ernstig misdrijf dat onder een uitsluitingsgrond valt (artikel 17, lid 1, onder b), van de erkenningsrichtlijn) en introduceert aanvullende uitsluitingsgronden (artikel 17, lid 1, onder d, en artikel 17, lid 3, van de erkenningsrichtlijn) voor subsidiaire bescherming.

Voor aanvullende richtsnoeren voor de kwalificatie van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen en het vaststellen van persoonlijke aansprakelijkheid wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken hieronder.

De volledige tekst van deze wettelijke bepalingen vindt u [hier](#).

□ De bewijslast dat aan de uitsluitingscriteria is voldaan, rust op de staat [checklist]

De last om te bewijzen dat aan de uitsluitingscriteria is voldaan, rust op de staat, terwijl op de aanvrager de verplichting rust om mee te werken aan het vaststellen van alle voor zijn aanvraag relevante feiten en omstandigheden. Eventuele gronden voor verweer worden doorgaans door de aanvrager zelf aangevoerd. Dat neemt niet weg dat het de taak van de behandelende ambtenaar is om onderzoek te doen naar alle feiten en omstandigheden, en dus ook naar feiten en omstandigheden die een handeling zouden kunnen rechtvaardigen, of die nu wel of niet zelf door de aanvrager naar voren zijn gebracht.

Het is belangrijk om erop te wijzen dat bij de toepassing van uitsluitingsclausules weliswaar begrippen en omschrijvingen uit het strafrecht worden gehanteerd, maar dat bij het vaststellen van aansprakelijkheid voor een misdrijf met het oog op uitsluiting een minder hoge bewijsstandaard geldt dan de standaard „zonder gerede twijfel” die voor het vaststellen van strafrechtelijke aansprakelijkheid wordt gehanteerd. Maar ook „ernstige redenen om aan te nemen” vraagt om duidelijk en betrouwbaar bewijs.

Voor een aanvullende toelichting op bewijsbeoordeling wordt verwezen naar het hoofdstuk „Bewijsbeoordeling”.

2. Opsporing van zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen [checklist]

Opsporing van een zaak die mogelijk onder een uitsluitingsgrond valt, kan plaatsvinden in elke fase van de asielprocedure. Dit kan meteen aan het begin van de procedure gebeuren, op basis van informatie in het asielverzoek of andere beschikbare informatie. Soms wordt pas tijdens het gehoor van de aanvrager duidelijk dat mogelijk sprake is van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen. Het komt zelfs voor dat aanwijzingen hiervoor pas aan het licht komen nadat de persoon in kwestie al internationale bescherming is verleend.

Om zaken die onder een uitsluitingsgrond vallen zo vroeg mogelijk te kunnen opsporen, moet iedereen die bij de asielprocedure is betrokken op de hoogte zijn van mogelijke aanwijzingen hiervoor, met name in verband met bepaalde landen van herkomst.

Het is belangrijk om zoveel mogelijk informatie over de persoon in kwestie te verzamelen, zoals zijn of haar achtergrond, verblijfplaats en arbeidsverleden, familieleden, militaire dienst (indien van toepassing), politieke connecties, lidmaatschap van een groep, reisroute en andere relevante informatie. Opgemerkt moet worden dat voor een beslissing op een individueel verzoek relevante overwegingen vaak nauw met elkaar samenhangen. De behandelende ambtenaar moet openstaan voor alle mogelijkheden en tegelijkertijd voortdurend bedacht zijn op aanwijzingen voor handelingen die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen.

Gebruik beschikbare opsporingsmiddelen [checklist]

Mogelijk zijn er voor specifieke landen van herkomst aanvullende richtsnoeren beschikbaar betreffende feiten of omstandigheden die het bestaan van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen of die duiden op een mogelijk gevaar voor de nationale veiligheid doen vermoeden. Ook (niet-limitatieve) lijsten van profielen van verdachte personen kunnen behandelende ambtenaren helpen bij hun beslissing om wel of geen nader onderzoek te verrichten.

Dergelijke richtsnoeren en lijsten kunnen samen met deze gids worden gebruikt.

Nationale praktijk:

Houd rekening met reeds beschikbare informatie [checklist]

Een beslissing over de weigering van internationale bescherming wordt genomen op basis van dezelfde informatiebronnen als een beslissing over de toekenning daarvan.

Hieronder volgt een **niet-limitatieve** lijst van potentiële bewijsstukken die voor uitsluiting relevante aanwijzingen en aanvullende informatie kunnen bevatten:

- identiteits- en reisdocumenten*
- informatie over het land van herkomst*
- uitleveringsverzoek, vonnis, strafblad of arrestatiebevel*
- informatie uit officiële databanken*
- verklaringen van de aanvrager, waaronder verklaringen die in het oorspronkelijke verzoek en tijdens de gehoren zijn afgelegd*
- verklaringen van andere personen (familieleden, derden)*
- open bronnen en sociale media (afhankelijk van de nationale praktijk)*
- enz.*

Deze bewijsstukken kunnen informatie verschaffen over handelingen die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen, alsook over de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, en helpen de behandelende ambtenaar bij de voorbereiding van het gehoor.

Voor meer informatie over bewijsstukken en de interpretatie hiervan, zie de „Praktische gids van het EASO: Bewijsbeoordeling”.

□ Potentiële profielen [checklist]

Het is absoluut noodzakelijk dat behandelende ambtenaren bekend zijn met de mogelijkheid van uitsluiting, voorbereid zijn op deze mogelijkheid, hebben kennisgenomen van relevante informatie over het land van herkomst en het zaakdossier hebben ingezien.

Benadrukt moet worden dat het niet mogelijk is om een uitputtende opsomming te geven van alle feiten en omstandigheden die erop kunnen duiden dat een uitsluitingsgrond van toepassing is.

De volgende lijst van profielen is **niet uitputtend**.

De relevantie van onderstaande aanwijzingen is voor een groot deel afhankelijk van het land van herkomst:	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>soldaat</i> ▶ <i>lid van rebellenleger</i> ▶ <i>militielid</i> ▶ <i>politiebeambte (of beambte van een specifieke tak van de politie)</i> ▶ <i>beambte van de inlichtingendienst</i> 	<p>Wanneer informatie over het land van herkomst doet vermoeden dat door dergelijke actoren ernstige schendingen van internationaal humanitair recht (in het geval van een gewapend conflict) of van mensenrechten zijn gepleegd, en de aanvrager beantwoordt aan het profiel van een van deze actoren, dan is dit aanleiding voor nader onderzoek.</p> <p>In dat geval moet aanvullende informatie worden verzameld over tijdstip, plaats, post, bevelhebbers en/of ondergeschikten, feitelijke taken enz. om vast te stellen of mogelijk uitsluitingsgronden van toepassing zijn.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>lid van de regering</i> ▶ <i>ambtenaar</i> 	<p>Wordt de bevolking in het land van herkomst van overheidswege stelselmatig onderdrukt en heeft de aanvrager mogelijk een positie in de regering van dat land gehad, dan is dit aanleiding voor nader onderzoek.</p> <p>De mate waarin de aanvrager betrokken moet zijn geweest bij het landsbestuur en de functies en taken die hij of zij moet hebben uitgeoefend om een nader onderzoek wenselijk te maken, zijn afhankelijk van het land van herkomst.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>lid van organisatie</i> 	<p>Afhankelijk van de doelstellingen en werkwijzen van de organisatie en de activiteiten, functie en taken van de aanvrager, alsmede van zijn positie binnen de organisatie, kan het lidmaatschap van een organisatie erop duiden dat mogelijk uitsluitingsgronden van toepassing zijn.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>personen die in verband worden gebracht met bovengenoemde actoren</i> 	<p>In sommige gevallen beantwoorden personen niet direct, maar wel indirect aan bovengenoemde profielen, omdat ze betrokken zijn geweest bij handelingen van personen die wel direct aan een van die profielen voldoen. Bijvoorbeeld een arts die assistentie heeft verleend bij foltering of vrouwelijke genitale verminking, een scheikundig ingenieur die wapens heeft ontwikkeld, een gewezen burgerinformant enzovoort.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>koppeling met gebeurtenis</i> 	<p>Op basis van informatie over de aanvrager (bijv. woonplaats of reisroute) kan hij of zij mogelijk worden gekoppeld aan een gebeurtenis die in verband wordt gebracht met handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen.</p>

Daarnaast, en niet noodzakelijkerwijs gerelateerd aan de informatie over het land van herkomst:

<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>strafbare feiten</i> 	<p>Indien er aanwijzingen zijn dat de aanvrager een strafbaar feit heeft gepleegd, kan dit aanleiding zijn om uitsluiting te overwegen. Opgemerkt moet worden dat ook een poging tot misdrijf als een misdrijf kan worden beschouwd.</p>
---	--

3. Procedurele waarborgen bij verwijzing of vervolging [\[checklist\]](#)

Afhankelijk van de nationale praktijk, treedt bij zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen een specifieke procedure in werking:

- Indien van toepassing volgens de nationale praktijk, verwijs de zaak door wanneer deze mogelijk onder een uitsluitingsgrond valt [\[checklist\]](#)**

Afhankelijk van de nationale praktijk moeten zaken die (mogelijk) onder een uitsluitingsgrond vallen wellicht worden verwezen naar een gespecialiseerde eenheid, een gespecialiseerde behandelende ambtenaar, een meerdere enzovoort.

Nationale praktijk:

- Zorg ervoor dat toepasselijke procedurele waarborgen zijn ingebouwd [\[checklist\]](#)**

In sommige gevallen kunnen er bij de behandeling van zaken die onder een uitsluitingsgrond vallen, naast de algemene procedurele waarborgen die in de asielprocedure zijn ingebouwd, specifieke procedurele waarborgen van toepassing zijn:

- Benoeming van een rechtskundig adviseur, indien van toepassing [\[checklist\]](#)***

Nationale praktijk:

- Inkennisstelling van de aanvrager (en/of zijn of haar rechtskundig adviseur) dat uitsluiting wordt overwogen [\[checklist\]](#)***

Nationale praktijk:

- Andere specifieke procedurele waarborgen, indien van toepassing [\[checklist\]](#)***

Nationale praktijk:

4. Horen met het oog op uitsluiting [checklist]

Het horen van de aanvrager is onmisbaar om goed te kunnen beoordelen of hij of zij van internationale bescherming moet worden uitgesloten. Het stelt de behandelende ambtenaar in de gelegenheid om rechtstreeks met de aanvrager te communiceren en, wat nog belangrijker is, hem of haar te confronteren met het bewijs en in de gelegenheid te stellen daarop te reageren.

Afhankelijk van de nationale praktijk en de desbetreffende zaak, kan een gehoor waarbij de nadruk ligt op vragen in verband met uitsluiting zowel deel uitmaken van (algemene) gehoren als een op zichzelf staand gesprek zijn.

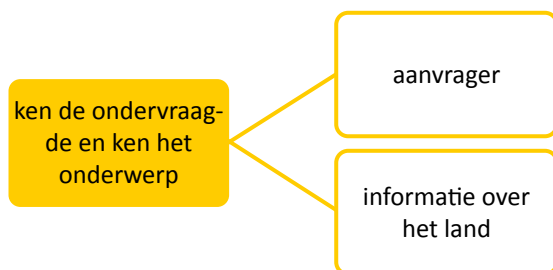
In dit hoofdstuk komen enkele aspecten aan de orde van de voorbereiding op en het afnemen van een gehoor die uit het oogpunt van uitsluiting van bijzonder belang zijn.

Voor een algemene leidraad voor het afnemen van gehoren zie de „Praktische gids van het EASO: het persoonlijk gesprek”, die onverminderd van toepassing blijft.

4.1. Voorbereiding [checklist]

□ Belang van een goede voorbereiding — „ken de ondervraagde en ken het onderwerp” [checklist]

Een goede voorbereiding is essentieel voor het afnemen van een uitsluitingsgehoor. De voorbereiding kan worden opgesplitst in twee delen:

Verwerven van kennis van de ondervraagde (1. de aanvrager) en verwerven van kennis van het onderwerp (2. het land waar de verwijtbare handeling zou zijn begaan). Beide zijn van essentieel belang om tijdens het gehoor kwesties in verband met uitsluiting aan de orde te kunnen stellen.

Voorafgaand aan het gehoor moet de behandelende ambtenaar zich alle hem of haar beschikbare informatie over de aanvrager eigen maken. De behandelende

ambtenaar dient ook een uitgebreid inzicht te hebben in het land waar mogelijk een handeling is verricht die onder een uitsluitingsgrond valt. Dit kan zowel op gebeurtenissen in het heden als verleden betrekking hebben. Zowel bij het onderzoek naar de aanvrager als het onderzoek naar het land in kwestie moet de behandelende ambtenaar gebruikmaken van alle beschikbare betrouwbare bewijsstukken. Daarnaast kan het nodig zijn om aanvullende informatie te verzamelen, die liefst zo specifiek mogelijk betrekking heeft op de zaak in kwestie.

□ Raadpleeg relevante nationale richtsnoeren en jurisprudentie [checklist]

Mogelijk bestaan er nationale algemene en/of landspecifieke richtsnoeren voor het afnemen van een gehoor met het oog op uitsluiting. Daarnaast kan het nodig zijn om de relevante jurisprudentie te raadplegen op elementen die tijdens het gehoor aan de orde moeten komen.

Nationale praktijk:

--

□ Stel vast wat de materiële feiten zijn [\[checklist\]](#)

Een materieel feit is een feit dat ten grondslag ligt aan de beslissing op de aanvraag.

Het is belangrijk dat bij het onderzoek naar vroegere en huidige gebeurtenissen onderscheid wordt gemaakt tussen feiten die wel en feiten die niet materieel zijn.

Materiële feiten zijn feiten die rechtstreeks verband houden met de uitsluitingsclausules.

Bij het vaststellen van de materiële feiten moet worden gekeken naar alle elementen van potentieel bewijs die betrekking hebben op de zaak in kwestie.

De materiële feiten moeten zo snel mogelijk worden vastgesteld. Een goede voorbereiding helpt de behandelende ambtenaar bij het vaststellen van de materiële feiten en stelt hem beter in staat om te reageren op wat de aanvrager zegt. Zonder voorbereiding is het moeilijker om de materiële feiten vast te stellen en materiële van bijkomstige feiten te onderscheiden. Het zal voor de behandelende ambtenaar ook moeilijker zijn om zaken die de aanvrager tijdens het gehoor te berde brengt op hun relevantie of anderszins te beoordelen, wat kan leiden tot een zwakke of verkeerde beslissing in de zaak.

Dit betekent natuurlijk niet dat nog vóór het gehoor alle materiële feiten moeten worden vastgesteld. Dat hoeft zelfs niet tijdens het gehoor zelf te gebeuren. Er kunnen tal van redenen zijn waarom materiële feiten pas in een later stadium aan het licht komen. De behandelende ambtenaar moet openstaan voor deze mogelijkheid.

□ Opstellen van een zaakplan [\[checklist\]](#)

Elke behandelende ambtenaar ontwikkelt zijn eigen specifieke voorbereidingsmethode. Nadat de materiële feiten zijn vastgesteld, kan het nuttig zijn om een chronologisch schema op te stellen van de onderwerpen die tijdens het gehoor worden behandeld. De behandelende ambtenaar bepaalt zelf de mate van gedetailleerdheid van het plan, maar hij of zij moet niet het doel van het gehoor uit het oog verliezen en zich steeds flexibel opstellen.

Het kan zinvol zijn om het gehoor een chronologische of logische/thematische opbouw te geven. Dat helpt later ook bij het opstellen van het besluit. Het is echter zaak om een goede balans te vinden, omdat een te gedetailleerd zaak-/gespreksplan contraproductief kan zijn.

In het zaakplan moeten de materiële feiten worden behandeld — dat wil zeggen de elementen van de uitsluitingsclausules, waaronder begrepen de aspecten die voor het vaststellen van persoonlijke aansprakelijkheid relevant zijn — voor zover de materiële feiten in deze fase van de procedure al zijn vastgesteld. Wanneer in deze fase twijfels over de geloofwaardigheid van een verklaring bestaan, kunnen die eveneens in het zaakplan worden vermeld, voor behandeling tijdens het gehoor.

□ Bereid u mentaal voor [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet voldoende tijd inruimen om na te denken over de persoon die wordt gehoord en over de reden waarom dat gebeurt. Hij of zij moet er ook rekening mee houden dat uitsluitingsgehoren intens kunnen zijn en lang kunnen duren.

Niet alle aanvragers die met het oog op mogelijke uitsluiting worden ondervraagd, voldoen duidelijk aan een verdacht profiel. Maar sommige doen dat wel. De achtergrond van een aanvrager kan er bijvoorbeeld op duiden dat hij of zij gewend is om gezag en controle uit te oefenen of is opgeleid in spionage of contraspionage.

Sommige aanvragers, waaronder aanvragers die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen, hebben een traumatische gebeurtenis meegemaakt of zijn om een andere reden kwetsbaar, waardoor ze bijzondere behoeften hebben. Het is belangrijk dat de behandelende ambtenaar dit bij zijn of haar mentale voorbereiding in gedachte houdt.

Bij de mentale voorbereiding moet de behandelende ambtenaar zich ook afvragen welke houdingen, gedachten of vooroordelen met betrekking tot de zaak zijn of haar objectiviteit kunnen aantasten en hoe hij of zij zich hiertegen kan verzetten.

□ Maak praktische afspraken [\[checklist\]](#)

- **Overweeg of het dienstig is om nog een andere behandelende ambtenaar bij de zaak te betrekken** [\[checklist\]](#)

Afhankelijk van het profiel van de aanvrager en de nationale praktijk kan het dienstig zijn om het gehoor samen met nog een andere behandelende ambtenaar af te nemen. Er moet rekening worden gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, alsook met de beschikbare ruimte.

In sommige landen gelden wat dit betreft speciale regels voor zaken die (mogelijk) onder een uitsluitingsgrond vallen.

Nationale praktijk:

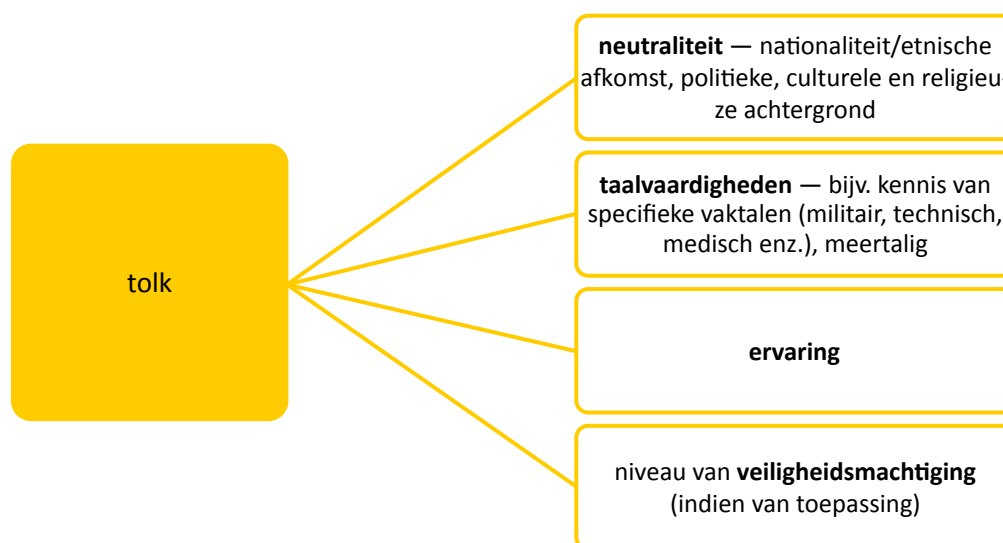
--

- **Veiligheidsmaatregelen** [\[checklist\]](#)

Er moeten veiligheidsmaatregelen worden getroffen, overeenkomstig de nationale praktijk.

- **Selecteren van de tolk** [\[checklist\]](#)

Bij de selectie van een tolk moet worden gelet op het volgende:

- **Briefing van de tolk** [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet de tolk in de gelegenheid stellen om zich mentaal op het gehoor voor te bereiden. Mentale voorbereiding is voor de tolk even belangrijk als voor de behandelende ambtenaar. Het is wenselijk om de tolk voorafgaand aan het gehoor te briefen over de aard van de zaak. Afhankelijk van uitsluitingsgronden die in het geding zijn, kan de tolk ook worden geïnformeerd over de thema's die aan bod zullen komen, wat hem of haar zal helpen bij zijn of haar (mentale) voorbereiding.

Ook als het gehoor naar verwachting langer dan normaal zal duren, is het zinvol om de tolk daarvan in kennis te stellen.

Het is belangrijk om de tolk erop te wijzen dat hij of zij de beginselen van geheimhouding en onpartijdigheid in acht moet nemen.

- **Mogelijkheid van een aanvullend gehoor** [\[checklist\]](#)

Afhankelijk van de complexiteit van de zaak kan het nodig zijn om meerdere gehoren af te nemen.

4.2. Afnemen van het gehoor [\[checklist\]](#)

□ Verstrekk informatie aan de aanvrager overeenkomstig de nationale praktijk [\[checklist\]](#)

Mogelijk moet aan het begin van het gehoor bepaalde specifieke informatie aan de aanvrager worden verstrekt. Zo moet de aanvrager, afhankelijk van de nationale praktijk, mogelijk worden geïnformeerd over de reden van het gehoor.

Nationale praktijk:

□ Zorg ervoor dat de tolk zich op gepaste wijze gedraagt [\[checklist\]](#)

Bij twijfel over de kundigheid of het gedrag van de tolk moeten maatregelen worden genomen overeenkomstig de nationale procedures (bijv. hiervan melding maken bij een meerdere). Mogelijk moet het gehoor worden onderbroken en met een andere tolk worden hervat.

□ Neem steeds een professionele houding aan [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet zich te allen tijde professioneel opstellen en erop letten dat zijn verbale en non-verbale communicatie niet de indruk wekken dat hij of zij bevooroordeeld is.

□ Gebruik geëigende gesprekstechnieken [\[checklist\]](#)

Doel van het gehoor is om de materiële feiten vast te stellen, het bewijs aan de orde te stellen en de aanvrager de gelegenheid te geven zijn of haar aanvraag toe te lichten.

□ Pas u aan de ondervraagde aan [\[checklist\]](#)

Elke ondervraagde is anders. De behandelende ambtenaar moet zich ervan bewust zijn dat bepaalde aanvragers die met het oog op uitsluiting worden gehoord, mogelijk in het land van herkomst een invloedrijke positie hebben bekleed. Omgekeerd zullen andere aanvragers geen of weinig onderwijs hebben genoten. Het is belangrijk dat alle vragen zijn afgestemd op het opleidingsniveau van de aanvrager, zodat ze volledig worden begrepen.

□ Investeer in een goede verstandhouding [\[checklist\]](#)

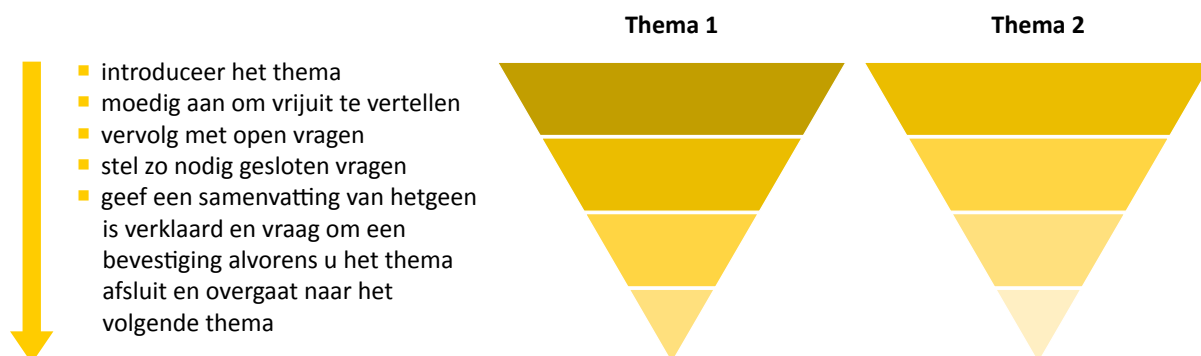
Het is van essentieel belang dat een goede verstandhouding met de aanvrager wordt opgebouwd. Een goede praktijk is om het gehoor niet meteen te beginnen met vragen over de materiële feiten, maar bijvoorbeeld eerst te praten over de familieachtergrond van de aanvrager, het onderwijs dat hij of zij heeft genoten en het leven dat hij of zij na binnenkomst in de lidstaat heeft geleid. Deze aanpak draagt ertoe bij dat alle aanwezigen zich beter op hun gemak voelen.

Het is niet wenselijk om het gehoor te beginnen met een vraag die rechtstreeks verband houdt met de dreigende uitsluiting, omdat het risico bestaat dat de aanvrager dan gelijk een defensieve houding aanneemt en zich afsluit, wat negatief zal uitwerken op de kwaliteit van de verzamelde informatie en uiteindelijk op de kwaliteit van het besluit.

Wat ook bijdraagt aan een goede verstandhouding is de aanvrager eraan te herinneren dat het gehoor is bedoeld om vast te stellen of hij of zij in aanmerking komt voor internationale bescherming.

□ **Pas de „trechtermethode” toe** [\[checklist\]](#)

„Trechtermethode” verwijst naar de wijze waarop het gehoor is opgebouwd. Bij deze methode wordt elk belangrijk thema eerst geïntroduceerd, waarna de ondervraagde aan de hand van open vragen wordt aangemoedigd om vrijuit te vertellen, zo nodig gevolgd door gesloten vragen. Deze methode stelt de hoornedewerker in staat om tijdens de zogenaamde „vrije reproductie” de belangrijkste punten te identificeren en vast te stellen welke andere spontaan verstrekte informatie direct relevant is voor het doel van het gehoor. Op deze wijze verstrekte informatie is doorgaans gedetailleerder en van betere kwaliteit dan informatie die via gesloten vragen is verkregen.

□ **Gebruik open vragen en moedig aan om vrijuit te vertellen**

Het doel van **vrije reproductie** is om zo veel mogelijk betrouwbare en nauwkeurige informatie te verkrijgen door de aanvrager in de gelegenheid te stellen een ononderbroken persoonlijke beschrijving van de relevante feiten te geven. De aanvrager in de gelegenheid stellen om contextuele informatie te verstrekken is een belangrijk onderdeel van het uitsluitingsgehoor.

Open vragen bieden de mogelijkheid om de belangrijke punten afzonderlijk te verkennen en beperken het risico dat relevante informatie wordt gemist.

Sommige aanvragers zullen moeite hebben met een vrije reproductie of onwillig zijn om vragen te beantwoorden. De ondervrager zou in dergelijke gevallen moeten proberen om een meer actieve rol aan te nemen en gerichtere vragen te stellen. Maar ook dan dient hij of zij elk thema vooraf te laten gaan door een introductie en vervolgens eerst open vragen te stellen. Terwijl het aanmoedigen van vrije reproductie en stellen van open vragen belangrijk zijn, moet de ondervrager er steeds op letten dat de gestelde vragen ook daadwerkelijk worden beantwoord.

Gesloten vragen kunnen nuttig zijn als bepaalde onderdelen van een verklaring onduidelijk zijn of bevestigd moeten worden (tijdstippen, namen, datums enz.). Gesloten vragen bieden de ondervrager de mogelijkheid om de resterende noodzakelijke informatie te achterhalen alvorens het thema af te sluiten. Maar al te vaak staan gesloten vragen echter een actieve opstelling van de aanvrager in de weg, wat ten koste gaat van de kwaliteit en nauwkeurigheid van de informatie.

□ **Controleer en bevestig** [\[checklist\]](#)

Het is een goede praktijk om tijdens het uitsluitingsgehoor herhaaldelijk een samenvatting te geven van de materiële feiten en andere belangrijke punten in de verklaring van de aanvrager en om een bevestiging daarvan te vragen (via een gesloten vraag). Dit helpt de hoornedewerker om het gehoor in goede banen te leiden, belangrijke punten te identificeren en dubbelzinnigheid ten aanzien van probleemterreinen te voorkomen, en bevordert tegelijkertijd dat de aanvrager vrijuit vertelt.

□ **Leg de nadruk op de persoonlijke betrokkenheid van de aanvrager: „ik” in plaats van „wij”** [\[checklist\]](#)

Doel van het gehoor is het verkrijgen van informatie op basis waarvan de behandelende ambtenaar kan vaststellen of handelingen zijn verricht die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen, en zo ja wat de betrokkenheid van de aanvrager hierbij is geweest, alsook zijn geesteshouding ten aanzien van de handelingen.

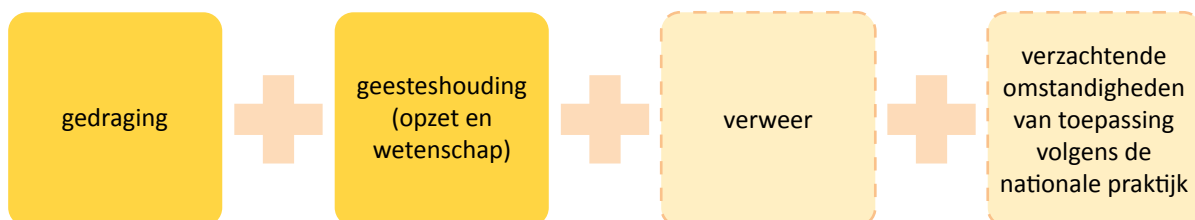
Om te kunnen bepalen of wel of geen uitsluitingsgrond van toepassing is, moeten alle relevante kwesties grondig worden onderzocht. De kernvraag is echter of de aanvrager persoonlijk aansprakelijk is voor de betreffende handelingen.

De aanvrager moet worden aangemoedigd om over zijn of haar persoonlijke activiteiten, functie en verantwoordelijkheden te vertellen. Wanneer de aanvrager zijn of haar verhaal niet in de ik-vorm vertelt, maar spreekt in termen van „wij” en „ons”, dan moet hem of haar worden gevraagd wie hij of zij met „wij” of „ons” bedoelt en wat zijn of haar eigen betrokkenheid is, met andere woorden: de aanvrager moet zijn of haar antwoorden beginnen met „ik”.

Wanneer de aanvrager voortdurend in termen van „wij” of „ons” spreekt, moet hij of zij eraan worden herinnerd dat het de bedoeling is dat hij of zij specifiek ingaat op zijn of haar eigen, individuele rol. De vraag moet net zo vaak worden herhaald, zo nodig steeds anders geformuleerd, totdat vaststaat wat de persoonlijke betrokkenheid van de aanvrager was.

Wanneer de aanvrager naar anderen verwijst met „zij”, kan het belangrijk zijn om vast te stellen wie hij of zij precies bedoelt, zeker in zaken waarin de aanvrager in verband wordt gebracht met misdrijven tegen anderen. Bij dergelijke zaken is het belangrijk om vast te stellen wie de dader is en wat zijn of haar eventuele relatie met de aanvrager was.

De vragen die tijdens het gehoor worden gesteld, moeten het volgende helpen vaststellen over de aanvrager:

□ Stel potentiële geloofwaardigheidsproblemen aan de orde [\[checklist\]](#)

Er kunnen twijfels bestaan over de in- of externe geloofwaardigheid van een verklaring.

Dergelijke twijfels moeten tijdens het gehoor aan de orde worden gesteld om de aanvrager de kans te geven ze weg te nemen. Wanneer de behandelende ambtenaar dat nalaat, schiet hij of zij tekort in de uitoefening van zijn of haar taak om de relevante feiten en omstandigheden volledig, objectief en onpartijdig te onderzoeken. Indien vervolgens in de beslissing in de zaak naar die geloofwaardigheidsproblemen wordt verwezen, is dit verzuim van de ambtenaar grond om tegen de beslissing in beroep te gaan.

Zie de „Praktische gids van het EASO: Bewijsbeoordeling” voor een nadere toelichting.

5. Bewijsbeoordeling [\[checklist\]](#)

Net als in alle asielzaken is bewijsbeoordeling een cruciaal en vaak moeilijk onderdeel van het onderzoek. Wat in uitsluitingszaken voor extra problemen zorgt, is dat de bewijslast bij de beslissingsautoriteit rust en dat de aanvrager in veel gevallen niet wil meewerken aan het vaststellen van de relevante feiten en omstandigheden.

Voor algemene richtsnoeren voor bewijsbeoordeling zie de „Praktische gids van het EASO: Bewijsbeoordeling”.

Hanteer als bewijsstandaard dat er ernstige redenen zijn om het gestelde aan te nemen [\[checklist\]](#)

De bewijsstandaard is de hoeveelheid bewijs die nodig is om een bewering als feit aan te nemen.

In de erkenningsrichtlijn wordt dezelfde standaard gehanteerd.

Deze bewijsstandaard is hoger dan de algemeen geaccepteerde bewijsstandaard voor risicobeoordeling die bij het vaststellen van de noodzaak van internationale bescherming wordt gehanteerd, namelijk „redelijke mate van waarschijnlijkheid”.

Uitsluiting is bijgevolg alleen mogelijk als er **duidelijke en betrouwbare informatie** is die voldoet aan genoemde bewijsstandaard.

Een eenvoudige verdenking is duidelijk niet voldoende voor uitsluiting. De bewijsstandaard wordt ook geacht hoger te zijn dan „waarschijnlijker wel dan niet” (afweging van waarschijnlijkheden). Hij is echter niet zo hoog als de in het strafrecht gehanteerde standaard voor het vaststellen van schuld, namelijk „zonder gerede twijfel”.

Sommige landen hebben mogelijk specifieke richtsnoeren met betrekking tot de toepasselijke bewijsstandaard.

Nationale praktijk:

Onderzoek alle relevante omstandigheden, zelfs wanneer de bewijslast wordt omgekeerd ten nadele van de aanvrager [\[checklist\]](#)

Behandelende ambtenaren moeten zich bewust zijn van twee situaties waarbij de bewijslast verschuift van de staat naar de aanvrager, in de zin dat wordt uitgegaan van een vermoeden van persoonlijke aansprakelijkheid van de aanvrager. Een vermoeden van persoonlijke aansprakelijkheid kan zijn gebaseerd op het bestaan van voldoende informatie die doet vermoeden dat er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager in een van de hieronder beschreven situaties op de een of andere manier persoonlijk aansprakelijk is geweest:

- de aanvrager is aangeklaagd door een internationaal straftribunaal;
- de aanvrager is vrijwillig lid geworden of gebleven van een regering die de eigen bevolking stelselmatig onderdrukt of van een organisatie die handelingen verricht die onder een uitsluitingsgrond vallen en heeft een invloedrijke positie bekleed in bedoelde regering of organisatie.

Het vermoeden van persoonlijke aansprakelijkheid is natuurlijk vatbaar voor weerlegging en moet met de nodige omzichtigheid worden toegepast.

Het is nog steeds nodig om alle relevante omstandigheden te onderzoeken, zoals de persoonlijke activiteiten, functie en verantwoordelijkheden van de aanvrager, evenals zijn eventuele verweer, alvorens over uitsluiting kan worden beslist.

De aanvrager moet daadwerkelijk in de gelegenheid worden gesteld om het vermoeden van persoonlijke aansprakelijkheid te weerleggen. Daarvoor moet hij of zij **aannemelijk** maken dat hij of zij op geen enkele wijze betrokken is geweest bij handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen en mag geen zwaarwegend bewijs van het tegendeel bestaan.

□ **Houd rekening met specifieke elementen** [\[checklist\]](#)

Sommige specifieke bewijsstukken/informatiebronnen kunnen in uitsluitingszaken extra belangrijk zijn. De behandelende ambtenaar moet weten hoe hij of zij daarmee moet omgaan.

□ **Bewijs van strafrechtelijke vervolging in het land van herkomst** [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet onderzoeken of de vervolging rechtmatig was en de aanvrager bijvoorbeeld niet op politieke gronden is veroordeeld of vervolgd. De behandelende ambtenaar moet rekening houden met de mogelijkheid dat een bepaalde gedraging die in het land van herkomst een misdrijf is, in het land van toevlucht niet als zodanig wordt beschouwd. Een strafrechtelijke veroordeling betekent dus niet automatisch dat een uitsluitingsgrond van toepassing is.

□ **Vertrouwelijk materiaal** [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet nagaan of voor de zaak relevant vertrouwelijk materiaal beschikbaar is en hoe dit materiaal bij de beoordeling en het opstellen van de beslissing in de zaak kan worden gebruikt. Dit kan per land verschillen, afhankelijk van de nationale wetgeving en praktijk, en hangt ook af van de overige beschikbare materialen. Wanneer bedoeld materiaal niet kan worden gebruikt, moet worden onderzocht of er andere relevante bewijsbronnen zijn.

Nationale praktijk:

□ **Open bronnen en sociale media** [\[checklist\]](#)

Afhankelijk van de nationale praktijk kan de behandelende ambtenaar zelf in open bronnen en websites zoals Facebook en Twitter naar informatie over de aanvrager zoeken, of collega's kunnen dit voor hem doen.

Wanneer informatie uit dergelijke bronnen wordt gebruikt, moet de nodige voorzichtigheid worden betracht. Wanneer in het onderzoek bewijs uit open bronnen of sociale media wordt gebruikt, moet de aanvrager over de inhoud van dat bewijs worden geïnformeerd en daadwerkelijk in de gelegenheid worden gesteld hierop te reageren voordat het wordt beoordeeld.

Nationale praktijk:

□ **Anonieme getuigenverklaringen** [\[checklist\]](#)

Een beslissing tot uitsluiting wordt in de regel niet genomen op basis van anonieme getuigenverklaringen. Er kunnen tal van redenen zijn waarom iemand een anonieme getuigenverklaring tegen de aanvrager aflegt (jaloezie, wraak, oprechte bezorgdheid enz.). Bovendien kan de bron niet worden bevestigd, waardoor dergelijke verklaringen maar een zeer beperkte geloofwaardigheid hebben. Soms bevat een anonieme getuigenverklaring echter aanwijzingen voor een handeling die onder een uitsluitingsgrond valt en kan op basis daarvan nader onderzoek worden verricht.

6. Juridische analyse [\[checklist\]](#)

Op basis van de aanvaarde feiten beoordeelt de behandelende ambtenaar of uitsluitingsgronden van toepassing zijn en of de noodzakelijke elementen aanwezig zijn om persoonlijke aansprakelijkheid vast te stellen.

6.1. Kwalificatie van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen [\[checklist\]](#)

In deze stap stelt de behandelende ambtenaar vast of de **elementen van een uitsluitingsgrond aanwezig zijn**.

Er moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de aanvrager meerdere verwijtbare handelingen heeft verricht en dat elke handeling onder een andere uitsluitingsgrond valt. Het antwoord op de vraag of een bepaalde handeling onder meerdere uitsluitingsgronden valt wanneer de vereiste elementen aanwezig zijn, kan per lidstaat verschillen.

Nationale praktijk:

a. *Misdrijven tegen de vrede, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid* [\[checklist\]](#)

<p>Vluchtelingenverdrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artikel 1F(a) <p>Erkenningsrichtlijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artikel 12, lid 2, onder a) • Artikel 17, lid 1, onder a) 	<p>Nationale wetgeving</p> <div style="border: 1px solid black; height: 60px;"></div>
---	--

Deze uitsluitingsgrond geldt zowel voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus als voor uitsluiting van subsidiaire bescherming. De misdrijven die onder deze bepaling vallen, leiden automatisch tot uitsluiting, ongeacht plaats en tijdstip van het misdrijf, dus ook wanneer het misdrijf in de lidstaat is gepleegd en/of nadat de persoon in kwestie internationale bescherming is verleend.

▶ Zijn er ernstige redenen om de handeling te beschouwen als een **misdrijf tegen de vrede**? [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet beoordelen of een handeling een misdrijf tegen de vrede is (misdrijf of agressie). Daarvoor kijkt hij of zij naar de volgende elementen:

- **Handeling:** Een misdrijf tegen de vrede omvat het plannen, voorbereiden, in gang zetten of uitvoeren van een agressieoorlog, of een gewapend conflict in strijd met internationale verdragen, overeenkomsten of garanties, of de deelname aan een gemeenschappelijk plan of samenzwering voor het verwezenlijken van een van de voorgaande misdrijven.
- **Context:** Misdrijven tegen de vrede kunnen alleen worden begaan in de context van een internationaal gewapend conflict, d.w.z. een gewapende strijd waarin staten of op staten gelijkende entiteiten zijn verwickeld.
- **Actor:** Aangezien een internationale gewapende strijd normaal gesproken wordt gevoerd door staten of op staten gelijkende entiteiten, wordt een misdrijf tegen de vrede gewoonlijk begaan door personen met een hoge gezagspositie die een staat of een op een staat gelijkende entiteit vertegenwoordigen.

► Zijn er ernstige redenen om de handeling te beschouwen als een **oorlogsmisdrijf**? [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet beoordelen of een handeling een oorlogsmisdrijf is. Daarvoor kijkt hij of zij naar de volgende elementen:

- **Handeling:** Een oorlogsmisdrijf is een ernstige schending van het internationaal humanitair recht waarvoor de daders volgens internationaal recht rechtstreeks persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gehouden. Een oorlogsmisdrijf kan alleen worden begaan in de context van een gewapend conflict, dat internationaal of niet-internationaal van aard kan zijn. De elementen van een oorlogsmisdrijf zijn afhankelijk van de aard van het conflict (internationaal of niet-internationaal). Bijgevolg is het belangrijk om i) het bestaan van een gewapend conflict, en ii) de aard van dat conflict vast te stellen.

Het is belangrijk om erop te wijzen dat niet alle oorlogshandelingen oorlogsmisdrijven zijn. Strijders die rechtmatig deelnemen aan vijandelijkheden begaan geen oorlogsmisdrijf zolang ze de regels van het internationale humanitaire recht naleven. Afhankelijk van de omstandigheden kan een strijder die wederrechtelijk deelneemt aan vijandelijkheden, of een burger die rechtstreeks deelneemt aan vijandelijkheden, in verband worden gebracht met een handeling die onder een uitsluitingsgrond valt, in welk geval moet worden vastgesteld of de persoon in kwestie persoonlijk aansprakelijk kan worden gehouden voor die handeling.

Voor een opsomming van oorlogsmisdrijven, zie onder meer [artikel 8 van het Statuut van Rome](#), de bepalingen inzake „ernstige schendingen” in de Verdragen van Genève van 1949 en Aanvullend Protocol I bij die verdragen, gemeenschappelijk artikel 3 en de toepasselijke bepalingen van Aanvullend Protocol II, het Statuut van het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (ICTY), en het Statuut van het Internationaal Straftribunaal voor Rwanda (ICTR).

Bij het beantwoorden van de vraag of een handeling een oorlogsmisdrijf is moet ook worden gekeken naar de militaire noodzaak en proportionaliteit van de handeling.

- **Context:** Er moet voldoende **verband tussen het misdrijf en het gewapend conflict** bestaan.

De behandelende ambtenaar moet de volgende elementen vaststellen:

- of **ten tijde van het misdrijf een gewapend conflict plaatsvond**;
- of een **verband** bestaat tussen de handeling in kwestie en het gewapend conflict;
- of het gewapend conflict op het tijdstip van het misdrijf **internationaal** of **niet-internationaal** van aard was:

Internationaal gewapend conflict	Niet-internationaal gewapend conflict
Een internationaal gewapend conflict is een gewapende strijd waarin twee of meer staten of een staat en een nationale bevrijdingsbeweging zijn verwickeld.	<p>Een niet-internationaal gewapend conflict kan worden omschreven als grootschalige vijandelijkheden tussen een regeringsleger en rebellen, of tussen twee of meer georganiseerde gewapende groepen binnen een staat.</p> <p>Om een geweldssituatie te kunnen classificeren als een niet-internationaal gewapend conflict, moet ten minste aan de volgende feitelijke criteria zijn voldaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ de betrokken partijen moeten een bepaald organisatieniveau hebben, en □ het geweld moet een zekere mate van intensiteit hebben. <p>Interne ongeregelde heden en spanningen, zoals rellen en op zichzelf staande of sporadisch voorkomende daden van gewapend geweld, worden niet beschouwd als een niet-internationaal gewapend conflict.</p>

Gewoonlijk is er informatie over het land van herkomst of zijn er ambtsberichten waarin de aard van het gewapend conflict wordt beschreven. Nuttige bronnen ter bevestiging van de aard van een conflict zijn bijvoorbeeld de arresten van het Internationaal Hof van Justitie, de vonnissen van het Internationaal Strafhof, de resoluties van de VN-Veiligheidsraad, regeringsadviezen en VN-rapporten.

Het is belangrijk om in gedachten te houden dat een conflictsituatie kan veranderen, zoals de aard ervan (zo kan een binnenlands conflict uitgroeien tot een internationale gewapende strijd).

- **Actor:** Oorlogsmisdrijven kunnen door iedereen worden begaan, ook door burgers die niet deelnemen aan de vijandelijkheden, zolang er voldoende verband (nexus) tussen het misdrijf en het gewapend conflict bestaat.

- **Object:** De behandelende ambtenaar moet vaststellen dat er een misdrijf tegen beschermde personen of objecten (burgers, strijders die buiten gevecht zijn gesteld, civiele en met name culturele objecten) heeft plaatsgevonden of dat er verboden wapens of verboden methoden van oorlogsvoering zijn gebruikt.
- **Specifiek mentaal element:** De persoon in kwestie moet wetenschap hebben gehad van de feitelijke omstandigheden — meer in het bijzonder moet hij of zij zich bewust zijn geweest van het bestaan van een gewapend conflict — en van de beschermde status van de persoon of het object waartegen het misdrijf is gepleegd. De omschrijving van sommige oorlogsmisdrijven bevat nog een ander, specifiek mentaal element (bijv. oorlogsmisdrijven als het op verraderlijke wijze doden of verwonden van personen en het nemen van gijzelaars). Dit mentale element komt bovenop de algemene vereisten die in de paragraaf over persoonlijke aansprakelijkheid worden genoemd.

► Zijn er ernstige redenen om de handeling te beschouwen als een **misdrijf tegen de menselijkheid**? [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar moet beoordelen of een handeling een misdrijf tegen de menselijkheid is. Daarvoor kijkt hij of zij naar de volgende elementen:

- **Handeling:** Misdrijven die worden gekwalificeerd als misdrijven tegen de menselijkheid zijn in de grond onmenselijke handelingen als ze worden begaan in het kader van een stelselmatige of wijdverbreide aanval op burgers. Misdrijven zoals moord, uitroeiing, foltering, verkrachting, vervolging op grond van politieke of godsdienstige overtuiging en andere onmenselijke handelingen vormen misdrijven tegen de menselijkheid als ze onderdeel zijn van een wijdverbreide of stelselmatige aanval op burgers.

Zolang een verband bestaat met een wijdverbreide of stelselmatige aanval op burgers kan zelfs een enkele handeling nog onder de omschrijving van „misdrijf tegen de menselijkheid” vallen.

Misdrijven tegen de menselijkheid worden omschreven in verschillende internationale instrumenten, waaronder [artikel 7 van het Statuut van Rome](#).

- **Context:** De behandelende ambtenaar moet met betrekking tot de aanval tot de volgende conclusie komen:

De aanval is gericht tegen een burgerbevolking.

De aanval waarmee het misdrijf in verband wordt gebracht is gericht tegen een burgerbevolking. In de context van een gewapend conflict vallen hieronder personen die niet — of niet langer — deelnemen aan vijandelijkheden.

De aanval is wijdverbreid of stelselmatig.

De aanval is ofwel onderdeel van het beleid van een regering, de feitelijke politieke machthebbers of een georganiseerde politieke groep, of wordt getolereerd, door de vingers gezien of stilzwijgend goedgekeurd door voornoemde regering, machthebbers of groep.

Tussen misdrijf en aanval moet **voldoende verband** bestaan. Aan op zichzelf staande onmenselijke handelingen kleeft niet het stigma van misdrijf tegen de menselijkheid, hoewel ze nog steeds onder een uitsluitingsgrond kunnen vallen (bijv. ernstige niet-politieke misdrijven).

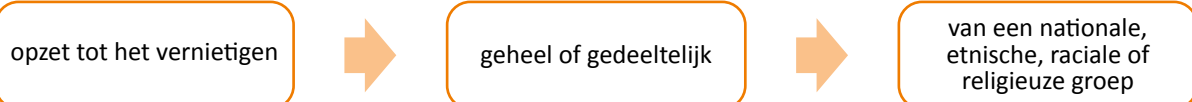
Misdrijven tegen de menselijkheid verschillen in zoverre van oorlogsmisdrijven dat ze zowel in tijden van vrede als in tijden van oorlog kunnen worden gepleegd.

- **Specifiek mentaal element:** Het misdrijf moet zijn gepleegd door iemand die wetenschap had van de aanval en van het verband van het misdrijf met die aanval. Voor sommige misdrijven tegen de menselijkheid is daarnaast de specifieke opzet tot het plegen van het misdrijf nodig (bijv. vervolging of genocide). Dit mentale element komt bovenop de algemene vereisten die in de paragraaf over persoonlijke aansprakelijkheid worden genoemd.

► Zijn er ernstige redenen om de handeling te beschouwen als **genocide**?

Sommige misdrijven tegen de menselijkheid komen overeen met genocide ([artikel 6 van het Statuut van Rome](#)).

Om te kunnen beoordelen of er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat genocide is gepleegd, moet de behandelende ambtenaar onder meer onderzoeken of de **opzet tot genocide** aanwezig is:

Handelingen die als genocide kunnen worden gekwalificeerd indien aan het opzetvereiste is voldaan, zijn onder meer:

- het doden van leden van de groep;
- het toebrengen van zwaar lichamelijk of geestelijk letsel aan leden van de groep;
- het opzettelijk aan de groep levensomstandigheden opleggen die op haar gehele of gedeeltelijke lichamelijke vernietiging zijn gericht;
- het nemen van maatregelen die tot doel hebben geboorten binnen de groep te voorkomen;
- het onder dwang overbrengen van kinderen van de groep naar een andere groep.

b. Ernstige (niet-politieke) misdrijven [\[checklist\]](#)

Vluchtelingenverdrag

- Artikel 1F(b)

Erkenningsrichtlijn

- Artikel 12, lid 2, onder b)
- Artikel 17, lid 1, onder b)

Nationale wetgeving

Onderstaande elementen gelden voor de vluchtelingenstatus. Voor uitsluiting van subsidiaire bescherming is het voldoende als is vastgesteld dat een „ernstig misdrijf” is begaan.

▶ Zijn er ernstige redenen om de handeling te beschouwen als een ernstig (niet-politiek) misdrijf?

- **Handeling:** De behandelende ambtenaar moet tot de conclusie komen dat het misdrijf voldoende **ernstig** is.

Niet alle misdrijven kunnen op grond van deze bepaling tot uitsluiting leiden. Bij de beoordeling van de ernst van een misdrijf kunnen de volgende factoren in aanmerking worden genomen:

Het is niet nodig dat de handeling zowel in het land van herkomst als in het land waar het verzoek is ingediend een misdrijf vormt. Er moet rekening worden gehouden met internationale normen: wordt de handeling in de meeste rechtsgebieden als een ernstig misdrijf beschouwd?

Mogelijk zijn er aanvullende nationale richtsnoeren met betrekking tot de vraag wat onder „ernstig misdrijf” moet worden verstaan.

Nationale praktijk:

- **Niet-politiek** (*uitsluitend voor vluchtelingenstatus*)

Om een handeling als een niet-politiek misdrijf te kunnen kwalificeren, moeten de beweegredenen die eraan ten grondslag liggen overwegend apolitiek van aard zijn of moet de handeling niet in verhouding staan tot het beweerde politieke doel ervan. Bijzonder wrede handelingen kunnen, zelfs indien zij met een vermeend politiek oogmerk zijn uitgevoerd, als ernstige niet-politieke misdrijven worden beschouwd.

Er kunnen verscheidene aspecten in aanmerking worden genomen:

- **Context** (*uitsluitend voor vluchtelingenstatus*): De strafbare feiten moeten zijn gepleegd:
  - **buiten het land van toevlucht**, en
  - **voordat de aanvrager als vluchteling werd toegelaten**.

Volgens de EU-wetgeving moet onder „voordat” worden verstaan: vóór de afgifte van een verblijfsvergunning op grond van de toekenning van de vluchtelingenstatus.

In de praktijk zullen niet in alle landen precies dezelfde aspecten in de beoordeling worden meegenomen.

Nationale praktijk:

c. Handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties [checklist]

Vluchtelingenverdrag	Nationale wetgeving
<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 1F(c) 	
Erkenningsrichtlijn	
<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 12, lid 2, onder c) • Artikel 17, lid 1, onder c) 	

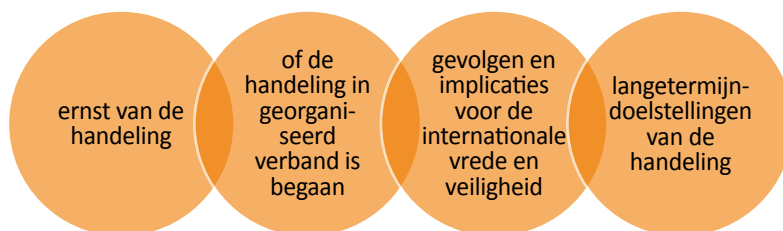
Deze uitsluitingsgrond geldt zowel voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus als voor uitsluiting van subsidiaire bescherming. De misdrijven die onder deze bepaling vallen leiden automatisch tot uitsluiting, ongeacht plaats en tijdstip van het misdrijf, dus ook wanneer het misdrijf in de lidstaat is gepleegd of nadat de persoon in kwestie internationale bescherming is verleend.

- ▶ Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de handeling in strijd is met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties?

De behandelende ambtenaar moet beoordelen of een handeling in strijd is met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties. Daarvoor kijkt hij of zij naar de volgende elementen:

- **Handeling**: De doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties zijn uiteengezet in de [preambule en de artikelen 1 en 2 van het Handvest van de Verenigde Naties](#). Deze uitsluitingsgrond kan bijgevolg van toepassing zijn op bepaalde handelingen die een ernstige en aanhoudende schending van mensenrechten vormen of ten aanzien waarvan de internationale gemeenschap heeft bepaald dat ze in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties.

Aangezien het internationaal recht zich voortdurend verder ontwikkelt, is ook de interpretatie van in dit verband relevante begrippen voortdurend onderhevig aan verandering. Vooropgesteld dat uitsluitingsgronden restrictief moeten worden uitgelegd, kunnen bij de beoordeling van de toepasselijkheid van deze uitsluitingsgrond de volgende elementen in aanmerking worden genomen:

- **Context:** De handeling moet een **internationale dimensie** hebben, in de zin dat ze negatieve gevolgen voor de internationale vrede en veiligheid kan hebben of de vriendschappelijke betrekkingen tussen staten kan schaden.
- **Actor:** Hoewel de handelingen die onder deze uitsluitingsgrond vallen in beginsel door iedereen kunnen worden begaan, kunnen veel van deze handelingen alleen worden gepleegd door hooggeplaatste functionarissen die in een staat, of een op een staat gelijkende entiteit, een gezagspositie bekleden.

Iemand kan „*schuldig*” zijn aan een handeling die onder deze uitsluitingsgrond valt zonder dat hij of zij voor die handeling strafrechtelijk is vervolgd of veroordeeld. Ook hier geldt als bewijsstandaard dat er „ernstige redenen zijn om aan te nemen”.

Door de brede en algemene omschrijving van „de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties” is de reikwijdte van deze uitsluitingsgrond vaag in vergelijking met de uitsluitingsgronden onder a) en b). Vandaar dat het voor de behandelende ambtenaar wellicht praktischer is om eerst te kijken of de uitsluitingsgronden onder a) of b) van toepassing zijn alvorens de toepasselijkheid van die onder c) te beoordelen.

Mogelijk zijn er aanvullende nationale richtsnoeren voor de toepassing van deze uitsluitingsgrond.

Nationale praktijk:

d. Gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat [\[checklist\]](#)

Erkenningsrichtlijn

- Artikel 17, lid 1, onder d)

Nationale wetgeving

Deze uitsluitingsgrond geldt alleen voor subsidiaire bescherming.

- ▶ Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de persoon in kwestie een gevaar is voor de gemeenschap of de veiligheid van de staat?

Een onderdaan van een derde land of staatloze wordt uitgesloten van subsidiaire bescherming wanneer er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat hij of zij een gevaar vormt voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat waar hij of zij zich bevindt.

Hoewel de beoordeling van de toepasselijkheid van deze uitsluitingsgrond mede gebeurt op basis van informatie over het gedrag dat de persoon in kwestie in heden en verleden heeft tentoongespreid, is het uiteindelijk een toekomstgerichte **risicobeoordeling**.

Gezien de aard van deze bepaling is voor de toepassing ervan de medewerking van andere autoriteiten nodig, die mogelijk toegang hebben tot relevante informatie.

Nationale praktijk:

--

Uitvoering van een of meer minder ernstige misdrijven [checklist]**Erkenningsrichtlijn**

- Artikel 17, lid 3

Nationale wetgeving

--

Deze uitsluitingsgrond geldt alleen voor subsidiaire bescherming en is niet dwingend.

Voor de toepassing van deze uitsluitingsgrond moeten de volgende elementen aanwezig zijn:

De aanvrager heeft een of meer misdrijven gepleegd die minder ernstig zijn dan de hiervoor behandelde misdrijven.

De misdrijven zijn gepleegd voordat de aanvrager tot de betreffende lidstaat werd toegelaten.

Voor de misdrijven zou in de betreffende lidstaat gevangenisstraf kunnen worden opgelegd.

De aanvrager heeft het land van herkomst alleen verlaten om straffen als gevolg van deze misdrijven te ontlopen.

Aangezien dit geen dwingende uitsluitingsgrond is, is toepassing alleen mogelijk als de bepaling in nationale wetgeving is omgezet. Mogelijk zijn er aanvullende nationale richtsnoeren.

Nationale praktijk:

--

Terroristische daden [checklist]

Terroristische daden vormen geen specifieke uitsluitingsgrond, maar kunnen wel onder een van de eerdergenoemde gronden vallen.

Er is geen algemeen aanvaarde definitie van „terrorisme”. De [kaderbesluiten van de Raad inzake terrorismebestrijding van 13 juni 2002 en 28 november 2010](#) zijn een stap in de richting van een definitie van „terroristisch misdrijf”. Er zijn verscheidene internationale instrumenten aangenomen betreffende specifieke terroristische daden.

***Een terroristische
daad kan worden
gekwalificeerd als:***

<i>Misdrijf tegen de vrede</i>	Als ze wordt begaan in de context van de planning, voorbereiding, ingangzetting of uitvoering van een agressieoorlog.
<i>Oorlogsmisdrijf</i>	Het gebruik van geweld of het dreigen daarmee om terreur onder de burgerbevolking te verspreiden, is uitdrukkelijk verboden onder het internationaal humanitair recht (Aanvullende Protocolen I en II). In het algemeen kwalificeren handelingen die in vredetijd als een terroristische daad zouden worden beschouwd als oorlogsmisdrijf als ze worden begaan in de context van of in verband met een internationaal of niet-internationaal gewapend conflict.
<i>Misdrijf tegen de menselijkheid</i>	Als ze bestaat uit een van de onderliggende misdrijven en wordt begaan als onderdeel van een wijdverbreide en stelselmatige aanval gericht tegen een burgerbevolking.
<i>Ernstig niet-politiek misdrijf</i>	Aan de voorwaarde dat het moet gaan om een niet-politieke handeling wordt in de regel voldaan, omdat een terroristische daad nooit in verhouding staat tot het politieke doel dat ermee wordt beoogd als het misdrijf voldoende ernstig is. Aan de geografische en temporele voorwaarden moet eveneens worden voldaan.
<i>Handeling die in strijd is met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties</i>	Zie onder meer de resoluties 1373 en 1377 (2001) van de VN-Veiligheidsraad: „ <i>Terroristische daden, methoden en praktijken zijn in strijd met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties</i> ” en „ <i>Het doelbewust financieren en plannen van terroristische daden of het aansporen tot dergelijke daden is eveneens in strijd met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties</i> ”. Onder bepaalde omstandigheden kunnen handelingen die kwalificeren als „terroristische daden” bijgevolg onder deze uitsluitingsgrond vallen. In het algemeen wordt aangenomen dat alleen terroristische daden met een internationale dimensie onder deze uitsluitingsgrond kunnen vallen.
<i>Gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat</i>	Ook wanneer een aanvrager geen handelingen heeft begaan die aan bovengenoemde criteria voldoen, kan hij of zij worden uitgesloten van subsidiaire bescherming als blijkt dat hij of zij een gevaar is voor de gemeenschap of de veiligheid van de staat.

Wanneer de aanvrager op een lijst van terreurverdachten staat, of in verband wordt gebracht met een bekende terroristische organisatie, moet dit voor de behandelende ambtenaar aanleiding zijn voor het doen van nader onderzoek naar de betrokkenheid van de persoon in kwestie bij handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen. Een beslissing tot uitsluiting moet echter altijd zijn gebaseerd op een volledige beoordeling van de persoonlijke aansprakelijkheid van de aanvrager. Dit betekent niet dat uitsluiting niet mogelijk is als de aanvrager niet persoonlijk heeft deelgenomen aan een specifieke terroristische daad.

Mogelijk zijn er specifieke nationale richtsnoeren voor de behandeling van zaken van aanvragers die worden verdacht van betrokkenheid bij een terroristische daad.

Nationale praktijk:

--

6.2. Ersoonlijke aansprakelijkheid [checklist]

In deze stap beoordeelt de behandelende ambtenaar of er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat een zodanig verband tussen de aanvrager en de handelingen in kwestie bestaat dat hieruit persoonlijke aansprakelijkheid voortvloeit.

De behandelende ambtenaar kijkt hiervoor naar de aard en omvang van zijn of haar betrokkenheid, evenals naar zijn of haar geesteshouding ten aanzien van de handelingen.

Gedraging waaruit persoonlijke aansprakelijkheid voortvloeit (*actus reus*)

„Gedraging” kan zowel verwijzen naar een handeling als naar een nalaten. Verder dient de behandelende ambtenaar in gedachten te houden dat grond voor het aannemen van persoonlijke aansprakelijkheid ook kan bestaan wanneer (er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat) de aanvrager slechts een poging heeft ondernomen tot het plegen van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen.

□ **Persoonlijke deelname** [checklist]

De behandelende ambtenaar moet zich concentreren op bewijs waaruit blijkt of de aanvrager de handelingen in kwestie heeft (mede)gepleegd.

Daarvoor is in de regel **opzet en wetenschap** vereist met betrekking tot de handeling en/of de gevolgen ervan, alsook wetenschap van andere relevante omstandigheden. Afhankelijk van de omstandigheden kan de omschrijving van het misdrijf specifieke vereisten met betrekking tot opzet en/of wetenschap bevatten.

□ **Aanzetten** [checklist]

Er is sprake van een verband tussen de aanvrager en een door anderen gepleegd misdrijf wanneer de aanvrager deze anderen met zijn of haar gedrag heeft aangezet tot het plegen van dat misdrijf. Vormen van het aanzetten tot een misdrijf:

plannen

opruien

bevelen

Het gedrag van de aanvrager moet **duidelijk hebben bijgedragen** aan de strafbare gedraging van de andere personen. De behandelende ambtenaar hoeft echter niet aan te tonen dat de handelingen in kwestie niet zouden zijn gebeurd als de aanvrager er niet bij betrokken was geweest.

Om aan het opzet- en wetenschapvereiste voor deze vormen van deelname aan een misdrijf te voldoen, moet worden aangetoond dat de aanvrager **de opzet tot het aanzetten** tot het plegen van het misdrijf heeft gehad, of **zich ervan bewust was dat een aanzienlijke kans („substantial likelihood”) bestond** dat het misdrijf het waarschijnlijke gevolg van zijn of haar handeling zou zijn.

□ **Medeplichtigheid („aiding and abetting”)** [checklist]

Het leveren van een wezenlijke bijdrage aan een door anderen begane handeling die onder een uitsluitingsgrond valt, kan de vorm aannemen van medeplichtigheid.

Een verband tussen de aanvrager en de handelingen in kwestie blijkt uit bewijs dat hij of zij:

- **praktische bijstand heeft verleend** bij het begaan van de handelingen (bijv. door het organiseren van noodzakelijke fysieke of logistieke ondersteuning voor een criminele groep of door een dergelijke groep financieel te ondersteunen);
- de hoofddaders heeft aangemoedigd of **morele ondersteuning heeft gegeven**.

De behandelende ambtenaar moet vaststellen dat de gedraging van de aanvrager **een wezenlijk effect** heeft gehad op door anderen begane handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen (in het geval van misbruik van personen, bijvoorbeeld, kan de behandelende ambtenaar vaststellen dat het misbruik een gevolg was van door de aanvrager verstrekte informatie, in de zin dat deze informatie belangrijk was voor het plegen van het misdrijf). Hij of zij hoeft echter niet aan te tonen dat de handeling zonder de bijdrage van de aanvrager niet mogelijk was geweest.

Wanneer iemand als een autoriteit wordt gezien (bijv. een meerdere of iemand met moreel of religieus gezag), kan alleen al zijn of haar aanwezigheid een handeling rechtvaardigen of aanmoedigen.

Of deze vorm van deelname vóór, tijdens of na de strafbare gedraging van anderen heeft plaatsgevonden, of op een andere locatie dan die waar de strafbare gedraging is begaan, is irrelevant voor het vaststellen van persoonlijke aansprakelijkheid, mits wordt vastgesteld dat de gedraging (handelen of nalaten) een significant effect heeft gehad op de uitvoering van het misdrijf door de hoofddaders.

Tot slot geldt dat, wil de aanvrager op basis van deze vorm van deelname in verband kunnen worden gebracht met de handelingen in kwestie, moet worden aangetoond dat hij of zij **wist dat zijn of haar gedraging de uitvoering van de handeling zou ondersteunen of vergemakkelijken**. Voorwaarde voor medeplichtigheid is niet dat de aanvrager op de hoogte was van de exacte inhoud van de geplande of uitgevoerde handeling. Het volstaat dat hij of zij wist dat een of meerdere van de handelingen waarschijnlijk zouden worden uitgevoerd en dat een ervan daadwerkelijk werd voltrokken. Voorwaarde voor medeplichtigheid is evenmin **dat hij of zij dezelfde opzet had als de hoofddader**.

□ **Gezamenlijke criminele onderneming** [\[checklist\]](#)

Gezamenlijke criminele onderneming is een andere rechtsfiguur waarbij een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan een door anderen gepleegd misdrijf. De vereisten voor een gezamenlijke criminele onderneming zijn:

het bestaan van een groep personen met een gemeenschappelijk crimineel oogmerk

een wezenlijke bijdrage aan dit gemeenschappelijke criminele oogmerk

er is een misdrijf gepleegd dat door alle leden van de groep werd beoogd

Deelname aan een gezamenlijke criminele onderneming behelst dus meer dan alleen het zich verenigen met personen die misdrijven plegen.

□ **Bevelsverantwoordelijkheid** [\[checklist\]](#)

Speciale aandacht verdienen personen die een gezagspositie bekleedden ten aanzien van personen die betrokken waren bij handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen. Persoonlijke aansprakelijkheid kan behalve uit gedragingen ook uit bevelsverantwoordelijkheid voortvloeien. De reden hiervoor is dat meerderen een bijzondere verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van de gedragingen van personen die onder hun feitelijke bevel en leiding staan.

De volgende elementen moeten worden vastgesteld:

- het bestaan van een **relatie meerdere-ondergeschikte** tussen de aanvrager en de andere personen die met de handelingen in verband worden gebracht:

Het bestaan van een formele bevelslijn — in een militaire of civiele hiërarchie — is weliswaar een belangrijke indicator, maar niet de enige. De behandelende ambtenaar kan vaststellen dat er een relatie meerdere-ondergeschikte bestaat als uit om het even welke feiten of omstandigheden blijkt dat de aanvrager het daadwerkelijke bevel of de daadwerkelijke leiding had over degenen die de handeling in kwestie begingen.

- de aanvrager **had wetenschap van het feit** dat zijn ondergeschikte de handelingen in kwestie had begaan, beging of op punt stond te begaan, dan wel wetenschap daarvan had moeten hebben:

Het begrip „wetenschap” moet ruim worden uitgelegd. Ook wetenschap die de aanvrager op grond van zijn of haar functie had moeten hebben valt hieronder.

- de aanvrager **liet na** om het begaan van de handelingen **te verhinderen of te stoppen** en de daders **te straffen**:

Wanneer de aanvrager (vergeefs) probeerde het begaan van de handelingen te verhinderen of te stoppen, kan hij of zij nog steeds persoonlijk aansprakelijk worden gehouden indien hij of zij naliet zijn of haar ondergeschikten op passende wijze te straffen.

Geesteshouding: opzet en wetenschap (*mens rea*)

In deze fase moet de behandelende ambtenaar op basis van het beschikbare bewijs onderzoeken of er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager **wetenschap** had van de handelingen en de **opzet** om deel te nemen aan de uitvoering ervan.

Bij afwezigheid van deze elementen kan geen persoonlijke aansprakelijkheid worden vastgesteld en zijn de uitsluitingsgronden niet van toepassing.

□ Wetenschap [checklist]

In discussies over „persoonlijke aansprakelijkheid” wordt in de regel onder „wetenschap” verstaan: het zich ervan bewust zijn dat een bepaalde omstandigheid bestaat of dat een bepaald gevolg zich bij een normale gang van zaken zal voordoen. Vandaar dat de behandelende ambtenaar moet aantonen dat er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager wetenschap had van een bepaalde omstandigheid of van de waarschijnlijke gevolgen van een handeling.

Afhankelijk van de wijze waarop een handeling die onder een uitsluitingsgrond valt wordt gekwalificeerd, kan „wetenschap” in specifieke omstandigheden (bijv. genocide of oorlogsmisdrijven) een meer precieze betekenis hebben.

Ook de omschrijving van de verschillende vormen van gedrag waaruit persoonlijke aansprakelijkheid voortvloeit (bijv. aanzetten, bevelsverantwoordelijkheid) bevat mogelijk specifieke kenniselementen waarvan de aanwezigheid moeten worden aangetoond.

„Wetenschap” kan alleen worden aangetoond op basis van direct bewijs, waaronder de verklaringen van de aanvrager. Het afleiden van wetenschap uit indirect bewijs, zoals informatie over de algemene context van een gedraging, de grootschaligheid van wredehanden of het feit dat ze in een bepaald gebied of land algemeen voorkwamen, moet echter met de nodige voorzichtigheid gebeuren, omdat de aanvrager op het moment dat de handeling werd begaan niet noodzakelijkerwijs over die informatie beschikte.

□ Opzet [checklist]

Ten aanzien van „opzet” moet de behandelende ambtenaar zich de volgende twee vragen stellen:

- ▶ Had de aanvrager de bedoeling (opzet) om tot de gedraging in kwestie over te gaan?
- ▶ Had de aanvrager de bedoeling (opzet) om het gevolg in kwestie teweeg te brengen (of was hij of zij zich ervan bewust dat dat gevolg zich bij een normale gang van zaken zou voordoen)?

In sommige zaken moet nog een ander opzetelement worden aangetoond om een handeling te kunnen kwalificeren als een handeling die onder een uitsluitingsgrond valt (bijv. de specifieke opzet tot het plegen van genocide, of de specifieke opzet tot vervolging, om een handeling als een misdrijf tegen de menselijkheid te kunnen kwalificeren).

Sommige vormen van deelname aan het plegen van een misdrijf door een ander vereisen niet alleen opzet met betrekking tot de eigen gedraging, maar ook met betrekking tot het misdrijf dat door die ander is/zal worden

gepleegd (bijv. de planning van, het opdracht geven tot of het aanzetten tot het plegen van een misdrijf door een ander, of de gezamenlijke criminele onderneming).

Handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen en aan een groep of regime worden toegeschreven [\[checklist\]](#)

Bij de beoordeling van uitsluitingszaken van aanvragers die in verband worden gebracht met een groep die of een regime dat betrokken was bij handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen, moet de nodige behoedzaamheid worden betracht.

Het feit dat een aanvrager in verband wordt gebracht met een groep die of regime dat verantwoordelijk wordt gehouden voor handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen, ontheft de behandelende ambtenaar niet van de verplichting om de persoonlijke aansprakelijkheid van de aanvrager voor die handelingen aan te tonen.

Niemand kan persoonlijk aansprakelijk worden gehouden voor de misdrijven van een groep of regime uitsluitend en alleen omdat hij of zij met die groep of dat regime in verband wordt gebracht. Afhankelijk van de aard en omvang van de groep of het regime, de al dan niet vrijwillige aansluiting van de aanvrager bij de groep en zijn of haar functie, rang, aanzien en invloed binnen de groep, kan er voldoende bewijs bestaan voor zowel de gedragingen als de geestesgesteldheid waaruit de toepasselijke vorm van persoonlijke aansprakelijkheid voortvloeit. Het blijft echter noodzakelijk dat de behandelende ambtenaar vaststelt welke vorm van persoonlijke aansprakelijkheid van toepassing is en dat hij of zij in het licht van de toepasselijke criteria de feiten onderzoekt.

Naast de feitelijke activiteiten van de aanvrager moeten de volgende elementen in aanmerking worden genomen:

□ **Vorm van betrokkenheid bij de groep of het regime [\[checklist\]](#)**

Naast de activiteiten, de rol en de verantwoordelijkheden van de aanvrager moet de behandelende ambtenaar ook kijken naar de precieze vorm waarin de aanvrager betrokken is geweest bij de groep die of het regime dat in verband wordt gebracht met handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen (bijv. formeel lidmaatschap of informele betrokkenheid).

□ **Activiteiten en aard van de groep of het regime [\[checklist\]](#)**

De behandelende ambtenaar moet kijken naar de activiteiten die de groep ondernam in de periode dat de aanvrager betrokken was bij de groep (werden in die periode bijvoorbeeld voor de beoordeling relevante misdrijven gepleegd die aan de groep kunnen worden toegeschreven), alsmede naar het criminele karakter van de groep in die periode.

Wanneer de Europese Unie of de internationale gemeenschap de groep heeft/had verboden of het regime niet erkent/erkende (resoluties van de VN-Veiligheidsraad, uitspraken van het Internationaal Strafhof enz.), is dat een belangrijke, maar geen doorslaggevende aanwijzing.

Ook moet rekening worden gehouden met een eventuele opsplitsing van de groep in een politieke en een militaire vleugel of de aanwezigheid van verschillende afdelingen, bijvoorbeeld een inlichtingengroep. De behandelende ambtenaar zou zich dan moeten concentreren op het onderdeel van de groep of het regime waar de aanvrager direct bij betrokken was.

Bij een dergelijke analyse moet ook worden gekeken naar de wetenschap die de aanvrager van de handelingen had.

□ **Mate waarin de betrokkenheid bij de groep of het regime op basis van vrijwilligheid plaatsvond [\[checklist\]](#)**

Voorwaarde voor persoonlijke aansprakelijkheid is dat de aanvrager

- **zich vrijwillig aansloot** bij de groep of het regime, en/of
- **vrijwillig betrokken bleef** bij de groep of het regime. Gekeken moet worden naar de duur van de betrokkenheid en de mogelijkheden die er waren om deze te beëindigen.

Mogelijk is er sprake geweest van dwang.

□ **Functie, rang, aanzien en invloed binnen de groep of het regime** [\[checklist\]](#)

Informatie over functie, rang, aanzien en invloed van de aanvrager binnen de groep of het regime helpt de behandelende ambtenaar te bepalen in hoeverre de aanvrager de activiteiten van de groep of het regime kon sturen.

Gronden tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid [\[checklist\]](#)

□ **Onvoldoende geestelijk of verstandelijk vermogen om het eigen gedrag te begrijpen en te sturen** [\[checklist\]](#)

Bepaalde gronden doen het voor persoonlijke aansprakelijkheid vereiste subjectieve bestanddeel („geesteshouding”) teniet.

Aanwijzingen dat de aanvrager geestelijk of verstandelijk onvoldoende in staat was om de wederrechtelijkheid of aard van zijn of haar gedraging te begrijpen of zijn of haar gedrag te sturen, zijn:

□ **Geestesziekte of -stoornis** [\[checklist\]](#)

Een geestesziekte of -stoornis die de aanvrager het vermogen ontnemt om de wederrechtelijkheid of aard van zijn of haar gedraging te beseffen of zich conform de wettelijke voorschriften te gedragen, is een grond tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid.

□ **Onvrijwillige intoxicatie** [\[checklist\]](#)

Intoxicatie is **geen** grond voor ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid wanneer de aanvrager vrijwillig in een staat van intoxicatie raakte, onder zodanige omstandigheden dat hij of zij wetenschap had van of geen acht sloeg op het risico dat hij of zij, als gevolg van de intoxicatie, waarschijnlijk zou overgaan tot gedragingen die een handeling vormen die onder een uitsluitingsgrond vallen.

□ **Onvolgroeidheid** [\[checklist\]](#)

Uitsluiting van internationale bescherming is niet gerechtvaardigd wanneer de aanvrager op het moment van het misdrijf nog niet de minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid had bereikt. Hoewel er geen internationaal overeengekomen minimumleeftijd voor uitsluiting van internationale bescherming bestaat, is er wel een aanbeveling van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind om een passende leeftijdsdrempel vast te stellen. Deze drempel zou niet te laag mogen worden gesteld en gerelateerd moeten zijn aan emotionele, geestelijke en intellectuele volgroeidheid.

Deze strafuitsluitingsgrond kan ook gelden wanneer de aanvrager op het tijdstip van het misdrijf weliswaar de minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid had, maar niet de intellectuele, fysieke of emotionele volgroeidheid om de wederrechtelijkheid van zijn of haar gedraging te begrijpen.

In het geval van kinderen moeten bij de beoordeling van de toepasselijkheid van uitsluitingsgronden bepaalde aanvullende overwegingen in aanmerking worden genomen, in het bijzonder overwegingen in verband met het belang van het kind en het verstandelijk vermogen van kinderen, waaronder met name het vermogen om handelingen die hen worden opgedragen te begrijpen en de uitvoering ervan te weigeren. De behandelende ambtenaar dient zich er verder van te vergewissen dat de noodzakelijke procedurele waarborgen in acht worden genomen.

Het bovenstaande neemt niet weg dat ook kinderen jonger dan achttien jaar strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld wanneer de nationale wetgeving dit toelaat. In dit verband moet worden gekeken naar de mate van volwassenheid van het kind, waarbij aspecten als genoten onderwijs, bewustzijn en kwetsbaarheid in aanmerking moeten worden genomen.

In de meeste lidstaten is geregeld dat personen jonger dan een bepaalde leeftijd (op het tijdstip van de gedraging) nooit van internationale bescherming kunnen worden uitgesloten. Vaak is dit dezelfde leeftijd als die waarop iemand volgens het nationaal strafrecht strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gehouden.

Nationale praktijk:

--

□ Dwaling omtrent de feiten of het recht [checklist]

Volgens de internationale normen vormt dwaling omtrent de feiten of het recht onder bepaalde omstandigheden een grond voor ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid, omdat ze de vereiste mentale elementen tenietdoet:

- **Dwaling omtrent de feiten:** dwaling omtrent de feiten is enkel een strafuitsluitingsgrond wanneer daarvoor het mentale element dat voor het misdrijf is vereist, wordt tenietgedaan.
- **Dwaling omtrent het recht:** dwaling omtrent het recht bij de vraag of een bepaalde vorm van gedragingen een misdrijf is, kan enkel een strafuitsluitingsgrond zijn wanneer daardoor het mentale element dat voor dit misdrijf is vereist wordt tenietgedaan of wanneer de dwaling betrekking heeft op het verweer dat het misdrijf is begaan ter uitvoering van een bevel van een meerdere en aan de voorwaarden voor dit verweer is voldaan.

□ Verweer [checklist]

Wanneer de behandelende ambtenaar tot de conclusie komt dat er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager de handeling in kwestie heeft begaan, moet hij of zij nagaan of er wellicht andere omstandigheden zijn die de aanvrager ontheffen van persoonlijke aansprakelijkheid.

Meer in het bijzonder dient de behandelende ambtenaar na te gaan of, en zo ja in hoeverre, de aanvrager de handeling heeft begaan onder een van de volgende omstandigheden:

Dwang [checklist]

Aan de volgende **cumulatieve** voorwaarden moet worden voldaan:

1. de gedraging van de aanvrager was het gevolg van een onmiddellijke doodsdreiging (voor hem- of haarzelf of iemand anders) of een dreiging van voortdurend of dreigend ernstig lichamelijk letsel.
  2. de aanvrager handelde uit noodzaak en redelijk teneinde deze dreiging af te wenden.
  3. hij of zij had niet de bedoeling ernstiger letsel toe te brengen dan het letsel dat hij of zij trachtte te voorkomen.
-

Zelfverdediging of verdediging van anderen (of eigendom, ingeval van oorlogsmisdrijven) [checklist]

Aan de volgende **cumulatieve** voorwaarden moet worden voldaan:

1. er was sprake van dreigend en wederrechtelijk gebruik van geweld tegen de aanvrager of een andere persoon (of eigendom).
2. de aanvrager handelde redelijk ter verdediging van zichzelf of van een andere persoon (of eigendom).
3. de aanvrager handelde op een wijze die evenredig was aan de mate van gevaar.

Verdediging van eigendom kan alleen bij oorlogsmisdrijven als strafuitsluitingsgrond worden aangevoerd.

Aan een van de volgende voorwaarden moet worden voldaan:

- a. het eigendom was van essentieel belang voor het overleven van de aanvrager of een andere persoon, of
  - b. het eigendom was van essentieel belang voor het volbrengen van een militaire missie.
-

Bevelen van meerdere [checklist]

Aan de volgende **cumulatieve** voorwaarden moet worden voldaan:

1. de handeling werd gepleegd op bevel van een regering of een meerdere (militair of burger);
  2. de aanvrager was wettelijk verplicht de bevelen van de regering of zijn/haar meerdere op te volgen;
  3. de aanvrager had geen wetenschap van het feit dat het bevel onwettig was, en
  4. het bevel was niet onmiskenbaar onwettig (volgens internationale normen zouden folteren, het plegen van genocide of het begaan van misdrijven tegen de menselijkheid als onmiskenbaar onwettig worden beschouwd).
-

Aanvullende overwegingen [\[checklist\]](#)

Onderstaande overwegingen zijn afhankelijk van de nationale praktijk.

Wanneer er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager persoonlijk aansprakelijk is voor handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen, kan de behandelende ambtenaar, afhankelijk van de nationale praktijk, nagaan of uitsluiting in de zaak misschien toch niet in overeenstemming is met het **doel van de uitsluitingsgronden**. Hoe schandelijker de handelingen die voor een uitsluitingsgrond in aanmerking komen, hoe kleiner de relevantie van de volgende factoren voor de eindbeslissing in de zaak.

Ondergane gevangenisstraf voor de handeling [\[checklist\]](#)

Afhankelijk van de nationale praktijk zou de behandelende ambtenaar bij zijn of haar beoordeling kunnen meewegen of de aanvrager al voldoende voor de handeling is gestraft, waarbij hij of zij het volgende in aanmerking zou kunnen nemen:

- duur van de ondergane gevangenisstraf** in relatie tot wat volgens EU-normen redelijk zou zijn geweest;
- gedrag van de aanvrager** sinds zijn of haar deelname aan de handeling, waaronder begrepen de periode dat hij of zij in de gevangenis zat;
- of de aanvrager **berouw heeft getoond, schadevergoeding heeft betaald** of de **verantwoordelijkheid op zich heeft genomen** voor de handeling.

Tijd die sinds het misdrijf is verstreken [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar zou kunnen kijken of voor het misdrijf een verjaringstermijn geldt, d.w.z. of het misdrijf niet langer strafrechtelijk kan worden vervolgd.

Dit zou met name relevant zijn bij de verhoudingsgewijs minder zware ernstige misdrijven, omdat handelingen die op grond van hun bijzondere ernst onder een uitsluitingsgrond vallen niet in aanmerking komen voor verjaring.

Amnestie of gratie [\[checklist\]](#)

De behandelende ambtenaar zou bij zijn of haar beoordeling ook kunnen meewegen of voor de handeling amnestie of gratie is verleend.

In dat geval zou het volgende in aanmerking moeten worden genomen:

- de amnestie of gratie was **uitdrukking van de democratische wil** van de burgers van het betreffende land, en
- of de aanvrager **op andere wijze ter verantwoording is geroepen** (bijv. via een waarheids- en verzoeningscommissie).

Mogelijk zijn er nationale richtsnoeren betreffende aanvullende overwegingen.

Nationale praktijk:

--

7. Opstellen van de elementen van de beslissing inzake uitsluiting [checklist]

De uitsluiting van de aanvrager van de vluchtelingenstatus en/of subsidiaire bescherming moet duidelijk en objectief worden gemotiveerd.

□ Zorg ervoor dat de verschillende onderdelen van de beslissing duidelijk van elkaar zijn onderscheiden [checklist]

Een heldere opbouw draagt bij aan meer duidelijkheid, transparantie en objectiviteit in de motivering en conclusies. Het onderscheiden van feitelijke en rechtsvragen is een belangrijke manier om te laten zien dat bij de beoordeling van de zaak een eerlijke en gestructureerde aanpak is gevolgd.

In de hieronder voorgestelde opbouw komen de verschillende onderdelen van deze gids tot uitdrukking. Het schema moet in samenhang met de inhoud van de betreffende hoofdstukken en paragrafen worden gelezen. Onderstaand schema laat onverlet dat in de beslissing moet worden aangetoond dat voor het overige aan alle voorwaarden voor vluchtelingenstatus of subsidiaire bescherming is voldaan:

Feitelijke vragen	1. Basis van de aanvraag	<i>In het eerste deel van de beslissing wordt in de regel een samenvatting gegeven van de vastgestelde materiële feiten. Ook moeten de beschikbare bewijselementen worden genoemd. In dit deel wordt nog geen beoordeling van de feiten en het bewijs gegeven.</i>
	2. Geloofwaardigheidsbeoordeling	<i>In dit deel komen de materiële feiten en de bewijsstukken ter staving daarvan aan de orde. Feiten en bewijs worden beoordeeld aan de hand van de geloofwaardigheidsindicatoren. Na het lezen van dit deel moet duidelijk zijn welke materiële feiten als zodanig zijn aanvaard en welke zijn verworpen.</i>
Rechtsvragen	3. Kwalificatie van de handeling die onder een uitsluitingsgrond valt	<i>De aanvaarde materiële feiten vormen de basis voor de kwalificatie van de handeling die (mogelijk) onder een uitsluitingsgrond valt. Dit gebeurt overeenkomstig de hierboven beschreven elementen.</i>
	4. Persoonlijke aansprakelijkheid: <ul style="list-style-type: none"> a. gedrag van de aanvrager b. opzet en wetenschap c. gronden tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid d. aanvullende overwegingen (indien van toepassing volgens de nationale praktijk) 	<i>Een cruciaal onderdeel van de beslissing is de vaststelling van persoonlijke aansprakelijkheid. Daarbij moeten de volgende elementen in aanmerking worden genomen: wat is het verband tussen de gedragingen van de aanvrager en de handeling in kwestie; is het mentale element (opzet en wetenschap) van de handeling en de toepasselijke vorm van persoonlijke aansprakelijkheid aanwezig, en bestaan er mogelijk gronden tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid. Mogelijk moeten aanvullende overwegingen in aanmerking worden genomen, afhankelijk van de nationale praktijk.</i>
	5. Beslissing	<i>Ook wanneer de aanvrager is uitgesloten van de vluchtelingenstatus of van subsidiaire bescherming, kan hem of haar op humanitaire of andere gronden een verblijfstitel/bescherming worden verleend. Afhankelijk van het nationale systeem, kan de daartoe strekkende beslissing in de beslissing tot uitsluiting of in een afzonderlijke beslissing worden neergelegd.</i>

8. Verwijzing voor nader onderzoek en/of vervolging [checklist]

Afhankelijk van de bevindingen in de zaak, en onverminderd de definitieve beslissing, kunnen in elke fase van het onderzoek aanvullende stappen nodig zijn. Wanneer de bevindingen verband houden met handelingen die in de betrokken lidstaat kunnen worden onderzocht en vervolgd, moet de zaak zo spoedig mogelijk naar de bevoegde autoriteiten worden verwezen.

Ook wanneer de aanvrager niet wordt uitgesloten, kunnen er voldoende redenen zijn om de zaak voor nader onderzoek en/of vervolging naar de bevoegde nationale autoriteiten te verwijzen.

Afhankelijk van de nationale wet- en regelgeving, alsook van verplichtingen die voortvloeien uit het internationaal recht, kan dit betekenen dat de informatie die in de zaak is verzameld naar de bevoegde autoriteiten moet worden gestuurd, zoals het openbaar ministerie, de politie en/of veiligheidsdiensten.

De behandelende ambtenaar moet hierbij rekening houden met de toepasselijke wet- en regelgeving inzake **privacy en geheimhouding**, evenals met eventuele andere nationale regelingen.

Nationale praktijk:

--

Praktische gids van het EASO: uitsluiting CHECKLISTS

- ▶ *Klik op een item in de checklist voor een nadere toelichting.*

1. Wat wordt verstaan onder „uitsluiting”?

Denk aan het volgende:

- Toepassing van de uitsluitingsclausules is verplicht**
- Het doel van uitsluiting is om het instituut „asiel” te beschermen tegen misbruik**
  - door personen die geen internationale bescherming verdienen
  - door personen die zich aan vervolging voor ernstige misdrijven proberen te onttrekken
- De gronden voor uitsluiting zijn:**
  - misdrijven tegen de vrede, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid
  - ernstige niet-politieke misdrijven die door de aanvrager buiten het land van toevlucht zijn begaan voordat hij of zij als vluchteling werd toegelaten
  - handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties
  - ernstige misdrijven (*uitsluitend subsidiaire bescherming*)
  - gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de lidstaat waar de aanvrager zich bevindt (*uitsluitend subsidiaire bescherming*)
  - andere misdrijven, onder bepaalde omstandigheden (*uitsluitend subsidiaire bescherming*)
- De bewijslast dat aan de uitsluitingscriteria is voldaan, rust op de staat**

2. Opsporing van zaken die mogelijk onder een uitsluitingsgrond vallen

- Gebruik beschikbare opsporingsmiddelen**
- Houd rekening met reeds beschikbare informatie**
  - raadpleeg het zaakdossier
  - raadpleeg relevante informatie over het land van herkomst
- Beantwoord de aanvrager aan een van onderstaande profielen?**
  - soldaat
  - lid van rebellenleger
  - militielid
  - politiebeambte (of beambte van een specifieke tak van de politie)
  - beambte van de inlichtingendienst
  - lid van de regering
  - ambtenaar
  - lid van organisatie
  - persoon die in verband wordt gebracht met een (rebellens)leger, militie, politiedienst, inlichtingendienst of organisatie
  - persoon die in verband wordt gebracht met bepaalde gebeurtenis
  - persoon die strafbare feiten heeft begaan

Denk eraan dat de relevantie afhankelijk is van het land van herkomst.

Denk eraan dat deze lijst niet uitputtend is.

3. Procedurele waarborgen bij verwijzing of vervolging

- Verwijs de zaak door wanneer deze mogelijk onder een uitsluitingsgrond valt, indien van toepassing volgens de nationale praktijk**
- Zorg ervoor dat toepasselijke procedurele waarborgen zijn ingebouwd**
  - benoeming van een rechtskundig adviseur, indien van toepassing
  - inkennisstelling van de aanvrager (en/of zijn of haar rechtskundig adviseur) van het feit dat uitsluiting wordt overwogen
  - andere specifieke procedurele waarborgen

4. Horen met het oog op uitsluiting

Vorbereiding

- Denk aan het belang van een goede voorbereiding
- Raadpleeg relevante nationale richtsnoeren en jurisprudentie
- Stel vast wat de materiële feiten zijn, voor zover mogelijk
- Stel een zaakplan op
- Bereid u mentaal voor
- Maak praktische afspraken
  - overweeg of het dienstig is om nog een andere behandelende ambtenaar bij de zaak te betrekken
  - neem veiligheidsmaatregelen
  - selecteer de tolk
  - brief de tolk
  - overweeg de noodzaak van een aanvullend gehoor

Het gehoor afnemen

- Verstrek informatie aan de aanvrager overeenkomstig de nationale praktijk
- Zorg ervoor dat de tolk zich op gepaste wijze gedraagt
- Neem steeds een professionele houding aan
- Gebruik geëigende gesprekstechnieken
  - pas u aan de ondervraagde persoon aan
  - investeer in een goede verstandhouding
  - pas de „trechtermethode” toe
  - controleer en bevestig
- Leg de nadruk op de persoonlijke betrokkenheid van de aanvrager:
„ik” in plaats van „wij”
- Stel potentiële geloofwaardigheidsproblemen aan de orde

5. Bewijsbeoordeling

- Hanteer als bewijsstandaard dat er „ernstige redenen zijn om aan te nemen”
- Onderzoek alle relevante omstandigheden, zelfs wanneer de bewijslast wordt omgekeerd ten nadele van de aanvrager
- Houd rekening met enkele specifieke elementen
  - bewijs van strafrechtelijke vervolging in het land van herkomst
  - vertrouwelijk materiaal
  - open bronnen en sociale media
  - anonieme getuigenverklaringen

6. Juridische analyse

6.1. Kwalificatie van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen

- *Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de aanvrager in verband kan worden gebracht met een of meer van de volgende misdrijven/handelingen:*

a.	Handeling	Context	Actor	Object	Specifiek mentaal element¹
Misdrijf tegen de vrede	<p>Met betrekking tot een agressieoorlog:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ plannen □ voorbereiden □ in gang zetten □ voeren □ deelnemen aan een gemeenschappelijk plan of samenzwering 	<ul style="list-style-type: none"> □ Internationaal gewapend conflict (waarbij een staat of op een staat gelijkende entiteit moet zijn betrokken) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Hoge gezagspositie 	—	—
Oorlogsmisdrijf	<ul style="list-style-type: none"> □ Ernstige schending van het internationaal humanitair recht waarvoor de dader volgens het internationaal strafrecht rechtstreeks persoonlijk aansprakelijk kan worden gehouden (onder andere artikel 8 van het Statuut van Rome) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Bestaan van een gewapend conflict (internationaal of niet-internationaal) □ Nexus (verband) met het gewapend conflict 	<ul style="list-style-type: none"> □ Iedereen (incl. burgers) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Beschermde personen/objecten □ Iedereen die gebruikmaakt van verboden wapens of verboden methoden van oorlogsvoering 	<p><i>Wetenschap van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ bestaan van conflict en □ beschermde status van de aangevallen persoon/het aangevallen object □ voor bepaalde oorlogsmisdrijven moeten specifieke mentale elementen aanwezig zijn
Misdrijf tegen de menselijkheid	<ul style="list-style-type: none"> □ Misdrijf dat als zodanig is gekwalificeerd (in de grond onmenselijke handeling) — zie artikel 6 en 7 van het Statuut van Rome 	<p><i>Aanval is</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ gericht tegen een burgerbevolking □ wijdverbreid of stelselmatig (onderdeel van een patroon van wangedrag) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Iedereen (incl. burgers) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Burgerbevolking (incl. niet-burgers, in bepaalde omstandigheden) □ Voor enkele misdrijven tegen de menselijkheid geldt dat ze tegen een specifiek object moeten zijn gericht (bijv. genocide) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Wetenschap van de aanval □ Voor sommige misdrijven tegen de menselijkheid moet de specifieke opzet daartoe aanwezig zijn (bijv. vervolging of genocide).

¹ Voor bepaalde misdrijven/handelingen moet naast de algemene mentale elementen „opzet” (met betrekking tot gedragingen en/of gevolgen) en „wetenschap” (met betrekking tot gedragingen, gevolg en/of relevante omstandigheden), ook een specifiek mentaal element aanwezig zijn.

- **Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de aanvrager in verband kan worden gebracht met een of meer van de volgende misdrijven/handelingen:**

b.	Handeling	Context	Actor	Object	Specifiek mentaal element¹
Ernstig niet-politiek misdrijf (vluchtelingenstatus)	<ul style="list-style-type: none"> □ Misdrijf dat als zodanig is gekwalificeerd — Voldoende ernstig □ Niet-politiek (Wat is het hoofddoel van de handeling?) 	<i>Het misdrijf is gepleegd:</i> <ul style="list-style-type: none"> □ buiten het land van toevlucht en □ vóór toelating als vluchteling 	Iedereen	Iedereen (afhankelijk van de omschrijving van het misdrijf)	Afhankelijk van het misdrijf kunnen specifieke vereisten gelden
Ernstig misdrijf (subsidiare bescherming)	<ul style="list-style-type: none"> □ Misdrijf dat als zodanig is gekwalificeerd — Voldoende ernstig 	—	Iedereen	Iedereen (afhankelijk van de omschrijving van het misdrijf)	—

- **Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de aanvrager in verband kan worden gebracht met een of meer van de volgende misdrijven/handelingen:**

C.	Handeling	Context	Actor	Object	Specifiek mentaal element¹
Handeling die in strijd is met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties	<ul style="list-style-type: none"> □ Ernstige en aanhoudende schending van mensenrechten, evenals handelingen ten aanzien waarvan de internationale gemeenschap heeft bepaald dat ze in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties 	<ul style="list-style-type: none"> □ Internationale dimensie (kan negatieve gevolgen hebben voor de internationale vrede en veiligheid en de vriendschappelijke betrekkingen tussen staten schaden) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Iedereen (maar vaak iemand met een hoge gezagspositie) 	<ul style="list-style-type: none"> □ Afhankelijk van de handeling kunnen specifieke vereisten gelden 	<ul style="list-style-type: none"> □ Afhankelijk van de handeling kunnen specifieke vereisten gelden

- **Uitsluitend met betrekking tot uitsluiting van subsidiare bescherming:**

Zijn er ernstige redenen om aan te nemen dat de persoon in kwestie een gevaar is voor de gemeenschap of de veiligheid van de staat?

□ ***Uitsluitend met betrekking tot subsidiaire bescherming en indien van toepassing volgens het nationale recht:***

Heeft de aanvrager een of meer misdrijven gepleegd die buiten de reikwijdte van andere uitsluitingsgronden vallen?

	Handeling	Context	Actor	Object	Specifiek mentaal element ¹
<i>Andere misdrijven, onder bepaalde omstandigheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> □ Een of meer misdrijven die buiten de reikwijdte van andere uitsluitingsgronden vallen □ Voor de handeling zou in de betreffende lidstaat gevangenisstraf kunnen worden opgelegd als ze in die lidstaat was gepleegd 	<ul style="list-style-type: none"> □ De handeling is gepleegd vóór toelating tot de lidstaat □ De aanvrager heeft het land van herkomst alleen verlaten om straffen als gevolg van deze misdrijven te ontlopen. 	<ul style="list-style-type: none"> □ Iedereen 	—	—

- ***Bij de beoordeling van zaken van aanvragers die worden verdacht van betrokkenheid bij een terroristische daad, dient op basis van bovenstaande elementen te worden nagegaan of een uitsluitingsgrond van toepassing is, en zo ja welke.***

6.2. Persoonlijke aansprakelijkheid

- **Stel vast of er een verband bestaat tussen de gedragingen van de aanvrager en de handeling die onder een uitsluitingsgrond valt, door de volgende elementen in aanmerking te nemen:**
  - **Persoonlijke deelname:** heeft de aanvrager de handeling persoonlijk uitgevoerd?
  - **Aanzetten:** heeft de aanvrager anderen aangezet tot het plegen van de handeling?
  - **Medeplichtigheid:** is de aanvrager medeplichtig geweest aan de door anderen gepleegde handeling?
  - **Gezamenlijke criminele onderneming:** heeft de aanvrager deelgenomen aan een gezamenlijke criminele onderneming?
  - **Bevelsverantwoordelijkheid:** was de aanvrager verantwoordelijk voor handelingen van zijn of haar ondergeschikten?
- **Stel vast hoe de geestesgesteldheid van de aanvrager was op het tijdstip van de gedraging:**
  - Wetenschap
  - Opzet

Wanneer de aanvrager mogelijk de dader is geweest

Opzet met betrekking tot:

- gedraging en/of
- gevolgen
- *zoals vereist volgens de omschrijving van het misdrijf*

Wetenschap met betrekking tot:

- gedraging
- gevolgen en/of
- relevante omstandigheden
- *zoals vereist volgens de omschrijving van het misdrijf*

Wanneer de aanvrager mogelijk heeft deelgenomen aan het begaan van misdrijven door andere personen

Opzet met betrekking tot:

- gedraging en/of
- gevolgen
- *zoals vereist afhankelijk van de wijze van deelname*

Wetenschap met betrekking tot:

- gedraging
- gevolgen en/of
- relevante omstandigheden
- *zoals vereist afhankelijk van de wijze van deelname*

- **Wanneer handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen worden toegeschreven aan een groep of regime waar de aanvrager bij betrokken was, kijk dan met name naar het volgende:**
  - activiteiten van de aanvrager
  - vorm van betrokkenheid bij de groep of het regime
  - activiteiten en aard van de groep of het regime
  - mate waarin de betrokkenheid bij de groep of het regime op basis van vrijwilligheid plaatsvond
  - functie, rang, aanzien en invloed binnen de groep of het regime
- **Stel vast of gronden aanwezig zijn die de aanvrager ontheffen van persoonlijke aansprakelijkheid:**
  - Onvoldoende geestelijk of verstandelijk vermogen om het eigen gedrag te begrijpen en te sturen
    - geestesziekte of -stoornis
    - onvrijwillige intoxicatie
    - onvolgroeidheid
  - Dwaling omtrent de feiten of het recht
  - Verweer
    - dwang
    - zelfverdediging of verdediging van anderen (of eigendom, ingeval van oorlogsmisdrijven)
    - bevel van een meerdere
- **Houd rekening met aanvullende overwegingen, indien van toepassing volgens de nationale praktijk:**
  - ondergane gevangenisstraf voor de handeling
  - tijd die sinds het misdrijf is verstreken
  - amnestie of gratie

7. Opstellen van de elementen van de beslissing inzake uitsluiting

- Zorg ervoor dat de verschillende onderdelen van de beslissing duidelijk van elkaar zijn onderscheiden:

Feitelijke vragen:

1. Basis van de aanvraag — Vermeld tevens het beschikbare bewijs
2. Geloofwaardigheidsbeoordeling — Trek duidelijke conclusies over de materiële feiten: welke zijn aanvaard en welke zijn verworpen

Rechtsvragen:

3. Kwalificatie van de handeling die onder een uitsluitingsgrond valt
4. Persoonlijke aansprakelijkheid

- a. **Gedraging** van de aanvrager — Geef duidelijk aan welke vorm van persoonlijke aansprakelijkheid van toepassing is
- b. **Opzet en wetenschap**, zoals vereist in het licht van de criteria die voor de toepasselijke vorm van persoonlijke aansprakelijkheid gelden
- c. **Gronden tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid**
- d. **Aanvullende overwegingen** (indien van toepassing volgens de nationale praktijk)

4. Beslissing

8. Verwijzing voor nader onderzoek en/of vervolging

- Verwijs de zaak naar de bevoegde autoriteiten, afhankelijk van de aard van de bevindingen

Houd rekening met overwegingen in verband met persoonlijke bescherming en geheimhouding.

Praktische gids van het EASO: uitsluiting

VERWIJZINGEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van relevante wetgeving en jurisprudentie die de behandelende ambtenaar bij de beoordeling van een zaak kan helpen.

Erkenningsrichtlijn

Uitsluitingsgronden van Richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming.

Uitsluiting van vluchtelingenstatus

Artikel 12 van de erkenningsrichtlijn

1. Een onderdaan van een derde land of staatloze wordt **uitgesloten van de vluchtelingenstatus** indien:

a) hij of zij onder **artikel 1(D) van het Verdrag van Genève valt** [...]

b) hij of zij door de bevoegde autoriteiten van het land waar hij of zij zich heeft gevestigd, beschouwd wordt de **rechten en verplichtingen te hebben, welke met het bezit van de nationaliteit van dat land verbonden zijn, of daarmee gelijkwaardige rechten en verplichtingen**.

2. Een onderdaan van een derde land of staatloze wordt **uitgesloten van de vluchtelingenstatus** wanneer er **ernstige redenen zijn om aan te nemen** dat:

a) hij of zij een **misdrijf tegen de vrede, een oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid heeft gepleegd**, zoals gedefinieerd in de internationale instrumenten waarmee wordt beoogd regelingen te treffen ten aanzien van dergelijke misdrijven;

b) hij of zij buiten het land van toevlucht een **ernstig, niet-politiek misdrijf heeft begaan voordat hij of zij tot dit land als vluchteling is toegelaten**, dat wil zeggen vóór de afgifte van een verblijfsvergunning op grond van de toekenning van de vluchtelingenstatus; bijzonder wrede handelingen kunnen, zelfs indien zij met een beweerd politiek oogmerk zijn uitgevoerd, als ernstige, niet-politieke misdrijven worden aangemerkt;

c) hij of zij zich schuldig heeft gemaakt aan **daden die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties** als vervat in de preambule en de artikelen 1 en 2 van het Handvest van de Verenigde Naties;

3. Lid 2 is van toepassing op personen die **aanzetten tot of anderszins deelnemen aan** de daar genoemde misdrijven of daden.

Uitsluiting van subsidiaire bescherming

Artikel 17 van de erkenningsrichtlijn

1. Een onderdaan van een derde land of staatloze wordt **uitgesloten van subsidiaire bescherming** wanneer er **ernstige redenen zijn om aan te nemen** dat:

a) hij of zij een **misdrijf tegen de vrede, een oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid heeft gepleegd**, zoals gedefinieerd in de internationale instrumenten waarmee wordt beoogd regelingen te treffen ten aanzien van dergelijke misdrijven;

b) hij of zij een **ernstig misdrijf** heeft gepleegd;

c) hij of zij zich **schuldig heeft gemaakt aan daden die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties** als vervat in de preambule en de artikelen 1 en 2 van het Handvest van de Verenigde Naties;

d) hij of zij een **gevaar vormt voor de gemeenschap of de veiligheid** van de lidstaat waar hij of zij zich bevindt.

2. Lid 1 is van toepassing op personen die **aanzetten tot of anderszins deelnemen aan** de daar genoemde misdrijven of daden.

3. De lidstaten **mogen** een onderdaan van een derde land of staatloze van subsidiaire bescherming uitsluiten, indien hij of zij, **voordat hij of zij tot de betrokken lidstaat werd toegelaten, een of meer andere dan de in lid 1 bedoelde misdrijven heeft gepleegd die strafbaar zouden zijn met gevangenisstraf** indien zij in de betrokken lidstaat waren gepleegd, en indien hij of zij zijn of haar **land van herkomst alleen heeft verlaten om straffen als gevolg van deze misdrijven te ontlopen**.

Ga terug naar de [Gids](#).

Afkortingen en nuttige links

- **EHRM** — Europees Hof voor de Rechten van de Mens
  - [Over het EHRM](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **Erkenningsrichtlijn** — Richtlijn 2011/95/EU
  - [Tekst van de erkenningsrichtlijn](#)
- **ICTR** — Internationaal Straftribunaal voor Rwanda
  - [Over het ICTR](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **ICTY** — Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië
  - [Over het ICTY](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **IGH** — Internationaal Gerechtshof
  - [Over het IGH](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **HvJ** — Hof van Justitie van de Europese Unie
  - [Over het HvJ](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **SCSL** — Speciaal Hof voor Sierra Leone
  - [Over het SCSL](#)
  - [Jurisprudentie](#)
- **Statuut van Rome** — Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof
  - [Tekst van het Statuut van Rome](#)

Dit overzicht van wetgeving en jurisprudentie is niet bedoeld als een uitputtend referentiehulpmiddel, maar slechts als een praktisch hulpmiddel waarmee de behandelende ambtenaar wordt gewezen op enkele van de belangrijkste bepalingen en de meest relevante jurisprudentie.

Onderstaande verwijzingen zijn thematisch georganiseerd.

Bewijsbeoordeling

Bewijslast

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 4 erkenningsrichtlijn Artikel 12 erkenningsrichtlijn Artikel 17 erkenningsrichtlijn	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661, punt 95

Bewijsstandaard

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 4 erkenningsrichtlijn Artikel 12 erkenningsrichtlijn Artikel 17 erkenningsrichtlijn	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661, punt 87 ■ Supreme Court (hooggerechtshof, Verenigd Koninkrijk), „<i>JS v Secretary of State for the Home Department</i>”, 17 maart 2010, punt 39 ■ Supreme Court (hooggerechtshof, Verenigd Koninkrijk), „<i>Al-Sirri v Secretary of State for the Home Department</i>”, 21 november 2012, punt 69-75 ■ Court of Appeal (hof van beroep, Engeland en Wales), „<i>AN (Afghanistan v. Secretary of State for the Home Department)</i>”, [2015] ■ Supreme Court of Canada (hooggerechtshof), „<i>Ezokola v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)</i>”, 2013 SCC 40, [2013] 2 S.C.R. 678, Inleiding ■ Supreme Court of Canada (hooggerechtshof), „<i>Pushpanathan v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)</i>”, [1998] 1 S.C.R. 982 ■ Administrative Appeals Tribunal (administratief hof van beroep, Australië), „<i>SRYYY v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i>”, [2006] AATA 320, 5 april 2006, punten 52-62

Kwalificatie van handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen

Misdrijf tegen de vrede

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
<p>Artikel 1F(a) Vluchtelingenverdrag Artikel 12, lid 2, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 1, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 8 <i>bis</i> Statuut van Rome Artikel 6 van het Handvest van het Internationaal Militair Tribunaal (1945) (Handvest van Londen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Federal Court of Canada (federaal gerechtshof), „Hinzman v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)”, 2006 FC 420; [2007] 1 F.C.R. 561, Canada: Federal Court, 31 maart 2006; punten 141-142 en 155-160

Oorlogsmisdrijf

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
<p>Artikel 1F(a) Vluchtelingenverdrag Artikel 12, lid 2, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 1, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 8 Statuut van Rome Bepalingen inzake „ernstige schendingen” in de Verdragen van Genève van 1949 en Aanvullend Protocol I bij die verdragen, alsook gemeenschappelijk artikel 3 van de Verdragen van Genève van 1949 Artikelen 4, 13 en 16 van Aanvullend Protocol II</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-94-1, „Prosecutor v. Dusko Tadic”, (Kamer van beroep), „Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction”, 2 oktober 1995, punten 128-134

Misdrijf tegen de menselijkheid

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
<p>Artikel 1F(a) Vluchtelingenverdrag Artikel 12, lid 2, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 1, onder a) erkenningsrichtlijn Artikel 6 Statuut van Rome Artikel 7 Statuut van Rome Artikel 5 ICTY Artikel 3 ICTR Verdrag inzake de voorkoming en bestrafing van genocide (1948)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ IGH, „Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)”, 26 februari 2007, punten 299 en 319 ■ ICTY, zaak nr. IT-05-88-T, „Popović et al.”, (Kamer van berechting), uitspraak van 10 juni 2010, punten 809-832 ■ ICTY, zaak nr. IT-95-14-A, „Prosecutor v. Blaškić”, (Kamer van beroep), uitspraak van 29 juli 2004, punten 96-102 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-99-52-A, „Prosecutor v. Nahimana et al.” (Kamer van beroep), uitspraak van 28 november 2007, punten 915-924 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-96-4-T, „Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu” (Kamer van berechting 1), uitspraak van 2 september 1998, punten 500-509, 521 en 579 ■ Court of Appeal (hof van beroep, Engeland en Wales), „AA-R (Iran) v Secretary of State for the Home Department”, [2013] EWCA Civ 835 ■ Administrative Appeals Tribunal (administratief hof van beroep, Australië), „SRYYY v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs”, [2006] AATA 320, 5 april 2006

Ernstig (niet-politiek) misdrijf

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 1F(b) Vluchtelingenverdrag Artikel 12, lid 2, onder b) erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 1, onder b) erkenningsrichtlijn	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 24 juni 2015, „H. T. v Land Baden-Württemberg”, EU:C:2015:413 ■ Upper Tribunal (administratief hof van beroep, Verenigd Koninkrijk) (afdeling Asiel en Immigratie), „AH (Article 1F (b))”, [2013] UKUT 00382 ■ House of Lords Judicial Committee (gerechtelijke commissie van het Hogerhuis, Verenigd Koninkrijk), „T v. Secretary of State for the Home Department”, [1996] 2 All ER 865, 22 mei 1996 ■ Supreme Court of Canada (hooggerechtshof), „Febles v Minister of Citizenship and Immigration”, 2014, SCC 68 ■ Court of Appeal (hof van beroep, Nieuw-Zeeland), „S v. Refugee Status Appeals Authority”, CA262/97, 2 april 1998

Handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 1F(c) Vluchtelingenverdrag Artikel 12, lid 2, onder c) erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 1, onder c) erkenningsrichtlijn Handvest van de Verenigde Naties	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661, punten 79-99 ■ Supreme Court (hooggerechtshof, Verenigd Koninkrijk), „Al-Sirri v Secretary of State for the Home Department”, 21 november 2012 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), „SR”, nr. 611731, uitspraak van 27 juni 2008 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), „Dhr. S”, nr. 11016153, uitspraak van 15 juli 2014

Gevaar voor de gemeenschap of de veiligheid van de staat

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 17, lid 1, onder d) erkenningsrichtlijn	<ul style="list-style-type: none"> ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), uitspraak van 29 juni 2012, „Dhr. A.”, nr. 10014511 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), uitspraak van 20 september 2012, „Dhr. M.”, nr. 10018884 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), uitspraak van 21 april 2011, „Dhr. R.”, nr. 10014066 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk), uitspraak van 15 februari 2013, „Dhr. B.”, nr. 10005048 ■ Commission des recours des réfugiés (beroepscommissie voor vluchtelingen, Frankrijk), besluit van 1 februari 2006, „Mevr. O.”, nr. 533907

Terroristische daden

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
<p>Artikel 51, lid 2, van Aanvullend Protocol I, en artikel 4, lid 2, onder d) en artikel 13, lid 2, van Aanvullend Protocol II</p> <p>Kaderbesluit 2002/475/JBZ van 13 juni 2002 inzake terrorismebestrijding</p> <p>Kaderbesluit 2008/919/JBZ van 28 november 2008 tot wijziging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ inzake terrorismebestrijding</p> <p>Internationale verdragen en protocollen betreffende terrorisme (klik hier)</p> <p>VN-Veiligheidsraad, resolutie 1373 van 28 september 2001 inzake bedreigingen voor de internationale vrede en veiligheid door terroristische daden, S/RES/1373 (2001)</p> <p>VN-Veiligheidsraad, resolutie 1566 van 8 oktober 2004 inzake bedreigingen voor de internationale vrede en veiligheid door terrorisme, S/RES/1566 (2004)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661 ■ HvJ, arrest van 29 juni 2010, „Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof v. E en F”, zaak C-550/09, punten 61 en 62 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk)„,Dhr. S”, nr. 11016153, uitspraak van 15 juli 2014 ■ Cour nationale du droit d’asile (nationale asielrechtbank, Frankrijk)„,SR”, nr. 611731, uitspraak van 27 juni 2008

Persoonlijke aansprakelijkheid

Algemene aspecten

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12 erkenningsrichtlijn Artikel 17 erkenningsrichtlijn Artikelen 25, 28 en 30-33 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661 ■ Supreme Court (hooggerechtshof, Verenigd Koninkrijk), „<i>JS v Secretary of State for the Home Department</i>”, punt 55 ■ Supreme Court of Canada (hooggerechtshof), „<i>Ezokola v. Canada (Citizenship and Immigration)</i>”, 2013, Inleiding

Vormen van persoonlijke aansprakelijkheid

Begaan van een handeling die onder een uitsluitingsgrond valt

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12, lid 3 erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 2 erkenningsrichtlijn Artikel 25, lid 3, onder a), en artikel 30 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, Trial Judgement (vonnis), 2001, „<i>Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al</i>”, punt 243 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, Trial Judgement (vonnis), 2001, „<i>Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al</i>”, punt 251 ■ ICTY, zaak nr. IT-94-1, „<i>Prosecutor v. Dusko Tadic</i>”, (Kamer van beroep), „<i>Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction</i>”, 2 oktober 1995, punt 188

Aanzetten tot het plegen van een misdrijf

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12, lid 3 erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 2 erkenningsrichtlijn Artikel 25, lid 3, onder b) Statuut van Rome Artikel 25, lid 3, onder e) Statuut van Rome Artikel 30 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-04-82-A, „<i>Prosecutor v. Boskoski and Tarculovski</i>”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 19 mei 2010, punt 125 ■ ICTY, zaak nr. IT-95-14/2-A, „<i>Prosecutor v. Dario Kordic, Mario Cerkez</i>”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 17 december 2004, punt 27 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, Trial Judgement (vonnis), 2001, „<i>Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al</i>”, punt 252 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-99-52-A, „<i>Prosecutor v. Nahimana et al.</i>” (Kamer van beroep), 28 november 2007, punten 440, 479 en 482 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-99-54A-A, „<i>Jean de Dieu Kamuhanda v. The Prosecutor</i>”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 19 september 2005, punt 593 ■ SCSL, zaak nr. SCSL-2004-16-A, „<i>The Prosecutor of the Special Court v. Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara, Santigie Borbor Kanu</i>” (de aangeklaagde leden van het AFRC), Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 22 februari 2008, punt 301

Medeplichtigheid

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12, lid 3 erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 2 erkenningsrichtlijn Artikel 25, lid 3, onder c) Statuut van Rome Artikel 30 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-95-13/1, „Prosecutor v. Mrksic et al.”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 5 mei 2009, punten 49 en 145-159) ■ ICTY, zaak nr. IT-98-32-A, „Prosecutor v. Mitar Vasiljevic”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 25 februari 2004, punt 102 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, Trial Judgment (vonnis), 2001, „Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al”, punten 253-256 ■ ICTY, zaak nr. IT-94-1A, „Prosecutor v. Dusko Tadic” (Kamer van beroep), 15 juli 1999, punt 229 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-2001-70-A, „Rukundo v. The Prosecutor”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 20 oktober 2010, punt 52 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-05-88-A, „Kalimanzira v. The Prosecutor”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 20 oktober 2010, punt 220 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-99-52-A, „Prosecutor v. Nahimana et al.” (Kamer van beroep), 28 november 2007, punt 482 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-96-4-T, „Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu” (Kamer van berechting 1), 2 september 1998, punten 484 en 545 ■ SCSL, zaak nr. SCSL-04-14-A, „The Prosecutor v. Moinina Fofana, Allieu Kondewa” (de aangeklaagde leden van het CDF), Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 28 mei 2008, punt 72 ■ Upper Tribunal (administratief hof van beroep, Verenigd Koninkrijk), „MT (Article 1F(a) — aiding and abetting) Zimbabwe v. Secretary of State for the Home Department”, [2012] UKUT 00015(IAC)

Gezamenlijke criminele onderneming

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12, lid 3 erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 2 erkenningsrichtlijn Artikel 25, lid 3, onder d) Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-99-36, „Prosecutor v. Radoslav Brđjanin”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 3 april 2007 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, Trial Judgment (vonnis), 2001, „The Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al”, punten 265-312 ■ ICTY, zaak nr. IT-94-1-A, „Prosecutor v. Dusko Tadic”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 15 juli 1999, punten 190 en 191, 195 en 196, 202-204, 220 en 227 ■ Upper Tribunal (administratief hof van beroep, Verenigd Koninkrijk), „MT (Article 1F(a) — aiding and abetting) Zimbabwe v. Secretary of State for the Home Department”, [2012] UKUT 00015(IAC)

Bevelsverantwoordelijkheid

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12, lid 3 erkenningsrichtlijn Artikel 17, lid 2 erkenningsrichtlijn Artikel 28 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-03-68-A, „Prosecutor v. Naser Oric”, Appeal Judgment (uitspraak in beroep), 3 juli 2008, punten 18, 20 en 177 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, „Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al”, Trial Judgement (vonnis), 2001, punten 313 en 314 ■ ICTY, zaak nr. IT-95-14-T, „Prosecutor v. Tihomir Blaškić”, Trial Judgement (vonnis), 3 maart 2000, punten 41, 42 en 67 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-97-20-T, „Prosecutor v. Laurent Semanza”, (Kamer van berechting III), 15 mei 2003, punten 401 en 402

Geesteshouding (opzet en wetenschap)

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 30 Statuut van Rome Artikel 32 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-02-60-A, „Prosecutor v. Vidoje Blagojevic and Dragan Jokic”, Appeal Judgment (vonnis), 9 mei 2007, punt 127 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-32-T, „Prosecutor v. Mitar Vasiljevic”, Trial Judgement (vonnis), 29 november 2002, punt 71 ■ ICTY, zaak nr. IT-98-30/1-T, „Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al”, Trial Judgement (vonnis), 2001, punt 255 ■ ICTY, zaak nr. IT-95-14-T, „Prosecutor v. Tihomir Blaškić”, Trial Judgement (vonnis), 3 maart 2000, punt 286 ■ ICTY, zaak nr. IT-95-17/1, „Prosecutor v. Anto Furundzija”, Trial Judgement (vonnis), 10 december 1998, punt 246 ■ ICTR, zaak nr. ICTR-96-4-T, „Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu” (Kamer van berechting 1), 2 september 1998, punt 523

Handelingen die onder een uitsluitingsgrond vallen welke aan een groep of regime worden toegeschreven

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 12 erkenningsrichtlijn Artikel 17 erkenningsrichtlijn	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661, punten 88-98 ■ ICTY, zaak nr. IT-97-24-T, „Prosecutor v. Milomir Stakic”, Trial Judgement (vonnis), 31 juli 2003, punt 433

Gronden tot ontheffing van persoonlijke aansprakelijkheid**Onvoldoende geestelijk of verstandelijk vermogen om het eigen gedrag te begrijpen en te sturen**

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 31, lid 1, onder a) en b) Statuut van Rome Artikel 40, lid 3 VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTR, zaak nr. ICTR-96-4-T, „Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu” (Kamer van berechting 1), 2 september 1998, punt 523

Dwang

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 31, lid 1, onder d) Statuut van Rome Artikel 33 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-96-22-A, „Prosecutor v Dragan Erdemovic”, Appeal Judgement (uitspraak in beroep), 7 oktober 1997, punt 19 ■ Upper Tribunal (hogere rechtbank, Verenigd Koninkrijk), „AB (Article 1F(a) — defence — duress) Iran” [2016] UKUT 00376 (IAC)

Zelfverdediging of verdediging van anderen

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 31, lid 1, onder c) Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ Administrative Appeals Tribunal (administratief hof van beroep, Australië), uitspraak van 16 juni 2010, „Re YYMT and FRFJ” (2010), 115 ALD 590

Bevel van een meerdere

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 33 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, zaak nr. IT-96-22-A, „Prosecutor v Dragan Erdemovic”, Appeal Judgement (uitspraak in beroep), 7 oktober 1997

Aanvullende overwegingen

Verwijzingen naar wetgeving	Jurisprudentie
Artikel 29 Statuut van Rome	<ul style="list-style-type: none"> ■ HvJ, arrest van 9 november 2010, gevoegde zaken C-57/09 en C-101/09, B en D, EU:C:2010:661, punten 103, 104 en 105 ■ Upper Tribunal (gerecht voor de behandeling van hoger beroep in bestuurszaken, Verenigd Koninkrijk) (afdeling Asiel en Immigratie), „AH (Article 1F (b))”, [2013] UKUT 00382

Andere hulpmiddelen

„EASO Judicial Analysis ‘Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU)’” bevat een uitvoerige juridische analyse van de uitsluitingsgronden. De publicatie maakt deel uit van de „Professional Development Series” van het EASO voor leden van rechtbanken en gerechtshoven.

De [website van het Internationaal Strafhof](#) bevat een grote databank van internationale instrumenten en internationale en nationale jurisprudentie inzake internationale misdrijven. Een ander nuttig hulpmiddel voor behandelende ambtenaren die stuiten op elementen van een misdrijf is [ICC Legal Tools](#).

Relevant materiaal van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR):

- ▶ „[Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#)” (Handboek betreffende procedures en criteria voor het bepalen van de vluchtelingenstatus op grond van het Vluchtelingenverdrag en het Protocol betreffende de status van vluchtelingen (1967) (hoofdstuk IV));
- ▶ „[Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees](#)” (Notitie over de toepassing van de uitsluitingsgronden van artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag)
- ▶ “[Guidelines on international protection: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees](#)” (Richtsnoeren inzake internationale bescherming: toepassing van de uitsluitingsgronden van artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag)
- ▶ „[Guidelines on International Protection: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#)” (Richtsnoeren inzake internationale bescherming: asielaanvragen van kinderen op grond van de artikelen 1(A)2 en 1(F) van het Vluchtelingenverdrag en het Protocol betreffende de status van vluchtelingen (1967))

Voor vragen in verband met internationaal humanitair recht en de wetten en gebruiken in internationale of niet-internationale conflicten, zie de website van het [Internationale Comité van het Rode Kruis \(ICRC\)](#).

HOE KOM IK AAN EU-PUBLICATIES?

Gratis publicaties:

- één exemplaar:
via de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- meerdere exemplaren of posters/kaarten:
bij de vertegenwoordigingen van de Europese Unie (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
bij de delegaties in niet-EU-landen (http://eeas.europa.eu/delegations/index_nl.htm),
door contact op te nemen met Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_nl.htm),
door te bellen naar 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratis in de hele Europese Unie) (*).

(*) De informatie wordt gratis verstrekt en bellen is doorgaans gratis, maar sommige operatoren, telefooncellen of hotels kunnen kosten aanrekenen.

Betaalde publicaties:

- via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

